

SRLOVENSKE IN SLOVENSKE

vestnik

Letnik XXIV.

Celovec, petek, 25. julij 1969

Štev. 29 (1413)

ČLAN IZRŠNEGA SVETA SR SLOVENIJE BOJAN LUBEJ:

„Vrsta življenjskih vprašanj slovenske manjšine na Koroškem še čaka na pozitivno rešitev“

Problematika koroških Slovencev v slovenskem parlamentu

Poslanec republiškega zbora skupščine SR Slovenije Cene Matičič je pred nedavnim naslovil na izvršni svet prošnje, da mu podrobneje razloži svoje mnenje o odnosih in stikih med deželno vlado Koroške ter izvršnim svetom skupščine SRS; pri tem se je zlasti zanimal še za položaj slovenske manjšine na Koroškem. V svojem poslanskem vprašanju je poudaril, da ga še posebno zanimajo rezultati zadnjega obiska delegacije izvršnega sveta Slovenije na Koroškem, ker je v avstrijskem oziroma koroškem in manjšinskem tisku zasledil nekoliko nasprotujoča poročila o razgovorih delegacije izvršnega sveta s koroško deželno vlado. Na vprašanje mu je na zasedanju skupščine dne 16. julija odgovoril član izvršnega sveta Bojan Lubej, ki je v svoji izjavi dejal:

Meddržavni odnosi s sosednjo Avstrijo so se v zadnjih letih razvijali vsestransko in postali lep primer vsebinskih možnosti politike dobrega sosedstva. Pomemben rezultat take usmeritve v meddržavnih odnosih z našo severno sosedo je demokratična in odprta mejna zasnova, ki ustvarja ob vsakdanjih stikih obmejnega prebivalstva in pretakanju kulturnih, materialnih in drugih dobrin novo kvaliteto v naših medsebojnih odnosih. Široko odprte meje in nenehni stiki prebivalstva in družbeno-političnih predstavništev z obeh strani meje pogojujejo v obmejnem prostoru novo politično klimo, vzdusje večjega medsebojnega razumevanja in strpnosti.

Stiki in srečanja izvršnega sveta skupščine SR Slovenije s koroško deželno vlado prispevajo k nadaljnjemu utrjevanju tako zastavljene politične usmeritve. Za te stike je značilno, da so vse manj samo neka splošna manifestacija kurtoaznega pomena, temveč vse bolj delovni in konkretni pogovori o aktualnih vprašanjih in odnosih med Koroško in Slovenijo. Naša prizadevanja gredo predvsem v tej smeri:

■ da z nadaljnimi pobudami in predlogi za sproščanje in poenostavitev obmejnega osebnega in blagovnega prometa utrjujemo institucijo odprte meje;

■ da nadalje razvijemo gospodarsko sodelovanje, še posebej v okviru (predlaganih) obmejnih blagovnih in obstoječih sejmskih sporazumov, da razvijemo industrijsko kooperacijo, turistično sodelovanje in obravnavo problematike prometnih zvez;

■ da pospešujemo kulturno-prosvetno in tehnično sodelovanje in izmenjavo z našimi sosedi in ne nazadnje

■ da razpravljamo o položaju koroških Slovencev in odprtih vprašanj izvajanja manjšinskih določil avstrijske državne pogodbe.

Dejstvo je namreč, je naglasil Bojan Lubej, da je še vrsta življenjskih vprašanj slovenske manjšine na Koroškem, ki čakajo na pozitivno rešitev. Določeni koraki v tej smeri so bili že storjeni, ostajajo pa še pomembna vprašanja, ki jih bo potrebno premagati, da bi zagotovili koroškim Slovencem skladen narodnostni, kulturni in gospodarski razvoj. Zato si prizadevamo, da bi tudi s svoje strani prispevali k vsestranskemu razvoju narodne skupnosti na Koroškem, zato je v vseh stikih s predstavniki sosednje dežele vprašanje koroških Slovencev stalno prisotno odprto vprašanje.

Menimo, da je sedmi člen avstrijske državne pogodbe solidna podlaga za zagotovitev načela enakopravnosti Slovencev v Avstriji. Naša prizadevanja so bila in bodo zato tudi v bodoče usmerjena k zagotovitvi doslednega in celovitega izvajanja tega člena avstrijske državne pogodbe.

Tudi ob nedavnem srečanju predstavnikov izvršnega sveta skupščine SR Slovenije in koroške deželne vlade v Celovcu, 27. in 28. maja t. l., smo obravnavali stanje in možnosti za nadaljnje uspešno razreševanje vprašanj s področja dvostranskega sodelovanja med Koroško in Slovenijo, je dalje rečeno v izjavi člana izvršnega sveta Slovenije Bojana Lubeja. Ponovno smo lahko ugotovili pozitivni razvoj sodelovanja in poglobljanja človeških, gospodarskih in kulturnih stikov v obmejnem prostoru. Spoznamo smo se zavzeli za poglobljanje stikov med obmejnimi osnovnimi družbeno-političnimi skupnostmi in za sproščanje in poenostavitev obmejnega prometa. Glede gospodarskega sodelovanja je bilo mnenje, da obstajajo možnosti za poživitev obmejnega blagovnega prometa in industrijske kooperacije. Poudarjen je bil interes, da vzpodbujamo prizadevanja mešane komisije koroške in slovenske gospodarske zbornice, ki naj z iniciativno dejavnostjo pospešuje konkretne dogovore podjetij z obeh strani meje. Z naše strani smo obnovili predlog, da bi s sklenitvijo obmejnega blagovnega sporazuma med državama bistveno prispevali

h poglobitvi gospodarskega sodelovanja. Poudarjen je bil skupni interes za nadaljnje sodelovanje pri graditvi cestnih povezav med Koroško in Slovenijo, pri čemer je bil posebno poudarjen pomen predora pod Karavankami in Podkorenu. Tudi glede turističnega sodelovanja sta se obe strani zavzeli za nadaljnjo kooperacijo turističnih organizacij in skupnih prizadevanj za povečanje turističnega prometa med Koroško in Slovenijo.

Obširno in podrobno smo obravnavali tudi ob tej priložnosti vprašanje slovenske manjšine na Koroškem, položaj koroških Slovencev in njihovo mesto in vlogo v naših odnosih. Ko smo z zadovoljstvom ugotovili nekatere ukrepe koroške deželne vlade, kot je uredba o uvajanju slovensčine v deželne urade in obsodba nedavnih šovinističnih ekscesov, smo poudarili, da obstajajo še vedno odprta vprašanja iz člena 7 avstrijske državne pogodbe, ki jih bo potrebno še rešiti, da bi zagotovili koroškim Slovencem resnično enakopravnost in možnosti za nadaljnji razvoj. Zavzeli smo se za stalno podporo za kulturno in izobraževalno dejavnost slovenske manjšine in njenih organizacij, za uvedbo dvojezičnih krajevnih napisov na dvojezičnem ozemlju Koroške in za rešitev možnosti uporabe slovensčine kot drugega uradnega jezika v javnih in državnih ustanovah na narodnostno mešanih področjih Koroške. Na šolskem področju smo načeli vprašanje graditve lastnega poslopja za slovensko gimnazijo v Celovcu in se zavzeli za priznanje javnosti slovenski kmetijski šoli v Podravljah.

S posebnim poudarkom smo apelirali na prizadevanje, da se utrjuje vzdusje strpnosti in razumevanja, ki naj omogoči koroškim Slovencem, da se bodo lahko svobodno posluževali pravic, ki jim pripadajo in pri tem opozorili na nevar-

DOGODEK ZGODOVINSKEGA POMENA:

Človek je stopil na Luno

Kot enega najvažnejših dogodkov v zgodovini človeštva ocenjujejo trenutke, ko je ameriški vesoljec Neil Armstrong v ponedeljek zgodaj zjutraj (po srednjeevropskem času) kot prvi človek stopil na površino Lune. Njegove prve besede so bile: „To je majhen korak za človeka, toda velik skok za človeštvo.“

In v teh besedah je veliko resnice. Stari sen človeka o osvajanju vesolja, o poletih na druge planete, je stopil v novo fazo. Človek je napravil prvi korak iz svojega dosedanjega sveta in stopil na tla tujega nebesnega telesa. Kar je bilo še včeraj le sen in utopija, je danes postalo resničnost. Človeški duh je zabeležil čudovito zmago in široko odprl vrata za nadaljnje neslutene podvige.

Kajti o tem ni nobenega dvoma, da je pristanek ameriških vesoljcev na Luni šele začetek. Ravno ta prvi uspešno opravljeni poskus je pokazal, da genialni iznajdljivosti človeka pri razvijanju znanosti in tehnike ni postavljenih meja. Razvoj bo šel naprej, dosežki bodo še bolj popolni, podvigi še bolj čudoviti.

Toda prav ta razvoj hkrati vzbuja tudi zaskrbljenost. Ne samo zato, ker bi ogromne denarje, ki jih vlagajo zdaj v postopno osvajanje vesolja, verjetno zelo potrebovali za ureditev raznih perečih problemov doma na Zemlji. Zaskrbljenost predvsem v tem smislu, da pri teh fantastičnih podvigih ne bi lepega dne spet prevladale nemirno ljubne težnje.

Občudovanje, s katerim je človeštvo v teh dneh spremljalo edinstveno pustolovščino ameriških vesoljcev, je zato bilo najtesneje povezano z željo, naj bi bil ta prvi korak človeka iz starega domačega sveta tudi prispevek k uresničitvi največjega hrepenenja človeštva — živeti v miru. „Prišli smo v miru in v imenu človeštva“, piše na ploščici, ki jo je Armstrong pustil na Luni. Naj bi v dubu tega simboličnega stavka šel tudi nadaljnji razvoj pri osvajanju vesolja.

Pa ne samo v vesolju, marveč še prav posebno doma na Zemlji bi moral človek stremeti za tem, da bi dejanja posvečal miru in človeštvu. Na pragu nove dobe v zgodovini bi se morali vsi — v malem in velikem — zavedati, da smo vsi skupaj ena sama velika družina — človeštvo, ki bi si v medsebojnem razumevanju in sodelovanju lahko še uspešneje utiralo pot k novim svetovom.

nost, ki bi jo lahko pomenili za mednacionalne odnose na Koroškem eventuelni poizkusi šovinističnih elementov ob pripravah in izvedbi psovlov ob obletnici koroškega plebiscita v prihodnjem letu.

Delegacija koroške deželne vlade in še posebej gospod deželni glavar so nam zagotovili, da želi koroška deželna vlada zagotoviti enakopravnost vseh državljanov Koroške, da bodo določila člena 7 državne pogodbe uresničevali ne le po črki, temveč tudi v duhu te pogodbe. Deželna vlada bo storila vse, kar je v njeni moči — tako so izjavili — da bo zagotovila obstoj, enakopravnosti in možnosti za nadaljnji razvoj slovenske manjšine na Koroškem. Nadaljevali bodo s prakso dogovarjanja in posvetovanj deželne vlade z obema organizacijama koroških Slovencev o vprašanjih, ki se tičejo narodnost-

ne problematike na Koroškem. Zagotovili so, da bosta strpnost in humanistični pristop osnovna značilnost koroške deželne politike v odnosu do slovenske manjšine. Obnovljena je bila ob tej priliki tudi ugotovitev, da kakršnakoli oblika takozvanega „ugotavljanja“ manjšine ne more biti izhodišče za uvajanje manjšinske politike.

Ob tem bi želel ponovno poudariti, da nas pri odločnem odklanjanju kakršne koli oblike „ugotavljanja“ manjšine kot osnove za obseg manjšinske zaščite vodi prepričanje, da je mogoče res svobodno nacionalno opredeljevanje, opredeljevanje v tej človekovi svobodi in pravici samo ob ustreznih pogojih, ki jih lahko oceni in sprejema le manjšina sama, koroški Slovenci kot naš narodni del, kakor tudi slovenski narod kot celota. Samo v takih pogojih bi bilo nacionalno opredeljevanje vredno svojega poimenovanja; vse drugo je lahko le pritisk in prisila, ne pa svobodna odločitev v svobodnih pogojih.

Mislim, da predstavlja — gledano v celoti — nedavni obisk delegacije izvršnega sveta skupščine SR Slovenije pri koroški deželni vladi nadaljnji korak pri utrjevanju dobrososedskih odnosov in novo vzpodbudo za vsestransko razvijanje sodelovanja v obmejnem prostoru, na osnovi medsebojnega razumevanja, zaupanja in narodnostne strpnosti. Gojimo upravičeno upanje, je zaključil Bojan Lubej svojo izjavo, da bodo tako dopolnjevani odnosi in obmejnem prostoru in v okviru odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo ter Slovenijo in Koroško, prizadevanja manjšine same in naša aktivna skrb za ta vprašanja, še naprej pozitivno prispevali k hitrejši in pravični ureditvi še preostalih odprtih vprašanj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Vietnam petnajst let po podpisu

tako imenovanih ženevskih sporazumov o Indokini

Skoraj na uro točno ob istem času, ko je v ponedeljek prvi človek stopil na Luno, so petnajst let prej v Ženevi po dolgotrajnih pogajanjih podpisali tako imenovane sporazume o Indokini. Dokument, ki nosi podpise takratnih zunanjih ministrov Molotova, Ču En Laja, Edena, Mendes-Francea in Pham Van Donga, naj bi prinesel mir vietnamskemu ljudstvu, ki se je dolga leta bojevalo proti francoski kolonialni oblasti. Toda zmaga je bila le kratkotrajna, kajti vietnamskemu ljudstvu je uspelo prevzeti oblast samo v enem delu dežele, v Demokratični republiki Vietnamu, medtem ko so v Južnem Vietnamu dotedanje francoske gospodarje zamenjali novi tuji gospodarji — Američani, ki so s pomočjo protiljudskega režima v Saigonu deželo kmalu spet pahnili v krvavo vojno.

Petnajst let po podpisu ženevskih sporazumov in zlasti spričo današnje stvarnosti v Vietnamu seveda nima omena razpravljati o tem, kako sta vladi v Washingtonu in Saigonu že od vsega začetka sabotirali izpolnjevanje sporazuma, ki ga takrat — očitno že z določenimi nameni — nista hoteli podpisati. Še preveč živo so v spominu posamezne faze stopnjevanja vietnamske vojne v zadnjih letih, da bi bilo treba o tem spet podrobno in obširno govoriti. Eno pa je vsekakor gotovo: v teh letih je Amerika z vso svojo tehnično premočjo na boj-

nem polju zaman poskušala zlomiti voljo vietnamskega ljudstva in je bila prisiljena, da skuša najti pot do sporazuma potom pogajanj.

Ob obletnici ženevskih sporazumov je severovietnamski predsednik Ho Ši Minh naslovil na vietnamsko ljudstvo posebno poslanico, v kateri ugotavlja, da ženevski sporazumi zagotavljajo vietnamskemu ljudstvu temeljne pravice, vendar so „ameriški imperialisti sabotirali sporazum in začeli proti vietnamskemu ljudstvu najbolj zverinsko kolonialno vojno v človeški zgodovini“. Predsednik DR Vietnava navaja uspehe vietnamskih borcev in poudarja, da se je lansko pomlad položaj temeljito spremenil v korist južnovietnamske osvobodilne fronte, ki je osvobodila štiri petine dežele, ozemlje, na katerem živi 75 odstotkov južnovietnamskega prebivalstva. Tem zmagam je sledila sestava revolucionarne vlade, ki jo je v kratkem času priznalo že več kot 20 držav. Ho Ši Minh je v svojem sporočilu ponovno naglasil, da je umik vseh ameriških enot iz Južnega Vietnama bistveni pogoj za rešitev vietnamskega problema.

Vodstvo južnovietnamske osvobodilne fronte pa v svojem sporočilu, ki ga je prav tako objavilo ob obletnici ženevskih sporazumov, izraža trden namen, „doseči politično ureditev vietnamskega problema na podlagi spoštovanja nacionalnih pravic vietnamskega ljudstva“.

Podržavljena industrija v križnjem ognju med ÖVP in SPÖ

Podržavljena industrija je last naše države. To državo pa v odločilnih vprašanih predstavljamo državljani s svojo glasovalno in volilno pravico. Zato je samo po sebi razumljivo, da se zanimamo za podržavljeno industrijo, zlasti v času, ko izgleda, da je postala spet enkrat predmet najosnovnejših razprav med ÖVP kot vladno stranko in SPÖ kot parlamentarno opozicijo.

Najprej vprašanje: kaj pričakuje preprosti državljani od podjetja, ki je last države kot skupnosti državljanov? — Nič več kot to, kar pričakuje vsak član družine od fistega, ki njeno imovino upravlja in ki njeno podjetje vodi. Kakor tu mora biti tudi v podržavljeni industriji njena gospodarska rast osnovni cilj. Njeni proizvodni programi morajo biti prilagojeni toku časa, v katerem živimo in v katerega stopamo. Kakor v zasebnem gospodarstvu mora v naglem tempu znanstvenega in tehničnega napredka tudi v podržavljeni industriji stati naraščanje produktivnosti v ospredju zanimanja. Najmanj tako mora njeno osrednje vodstvo skrbeti za stalno racionalizacijo proizvodnje in za specializacijo na izdelke, za katerih proizvodnja je najbolj sposobna. Da igrajo pri tem delitev dela z drugimi podjetji, zboljšanje proizvodnih procesov in skupno nastopanje na trgu veliko vlogo, leži jasno na dlani. Le tako je podržavljena industrija lahko faktor narodnega gospodarstva, od katerega vsi pričakujemo le eno: ustrezno udeležbo na odnosu svojega dela in na donosu kapitala, ki ga dajemo državi na razpolago v obliki davkov in dajatev.

V tem pogledu nas je podržavljena industrija v preteklosti komaj zadovoljila, zlasti v zadnjih letih velikih sprememb v mednarodnem gospodarstvu, ko je postal na trgu kupec odločilni činitelj za možnost prodaje in za dosego ustreznih cen. Doslej je bila podržavljena industrija vedno spet predmet političnih ambicij ÖVP in SPÖ in njihovih prestižnih ambicij. Take ambicije in trenja pa škodujejo že zasebnemu gospodarstvu, ki je veliko bolj samostojno in neodvisno od državnega in od podržavljenege.

Podržavljena industrija od leta 1947, ko sta bila sklenjena zadevna zakona, ni imela niti enega desetletja mirnega razvoja. Leta 1949 je njeno upravo prevzelo zvezno ministrstvo za promet, ki ga je vodil socialist Waldbrunner. Sedem let pozneje jo je iz tega sklopa iztrgala ÖVP in jo spravila pod streho uprave tedanjega kanclerja Raaba. Tri leta navrh — po volitvah leta 1959 — je prišla pod upravo tedanjega vicekanclerja Pittermanna, leta 1966 pa pod samovlado ÖVP. Leta 1967 je dobila v „Avstrijski industrijski družbi — ÖIG“ svoje samoupravno telo, v katerem si je vendar ÖVP spet zagotovila svoj odločujoči vpliv.

Vse te spremembe na razvoj podržavljene industrije niso mogle ugodno vplivati. Za izdelavo in uveljavljanje ustaljenih gospodarskih konceptov podjetij podržavljene industrije so bile vse prej kot ugodne. Vsako politično spremembo v njihovi osrednji upravi so podjetja podržavljene industrije občutila tudi v svojih vodstvih in v svojem razvoju. Občutila so jo tembolj, ker je na eni strani SPÖ smatrala podržavljeno industrijo za svojo gospodarsko domeno, medtem ko ji je ÖVP čedalje bolj očitno kazala svoje dvojno lice. Sicer je njeno obstojnost priznavala, toda na tihem je vedno spet poskušala, da bi jo postopno reprivatizirala. Eno najbolj očitnih poudrov za taka stremeljenja ÖVP je poskus spojitve podjetja „Wiener Schwachstromwerke“ s privatnim Siemensovim koncernom. Po osnutku pogodbe naj bi podjetje WSW vložilo v skupno podjetje 90 odstotkov svoje proizvodnje, njegov delež na tem podjetju bi vendar znašal le 49 odstotkov. Privatna kapitalna družba bi imela v skupnem podjetju majoriteto, podržavljeno podjetje WSW pa bi bilo pri vseh odločitvah v manjšini. Da so taki in podobni poskusi dali pri socialistih in v sindikatih povod za odločno reakcijo, se razume samo po sebi.

Toda povrnimo se k jedru vprašanja. Načelno različna politična gledišča na podržavljeno industrijo in njeno stalno prehajanje iz vpliva enega gledišča pod vpliv drugega so močno ovirala prizadevanja podjetij za prilagoditev njihove proizvodnje na nove pogoje, ki so se porajali z liberalizacijo mednarodne blagovne izmenjave in gospodarskega sodelovanja enako kot z čedalje močnejšim uveljavljanjem gospodarskih blokov v Evropi in drugod. Poskusov podjetij, da bi svojo proizvodnjo in svoje zveze prilagodila novim razmeram, gotovo ni manjkalo, toda zaradi političnih nasprotij so se večinoma zgubili v pesku. Če so navzlic temu nekatera podjetja uspela, da so se prilagodila na nove tržne pogoje in da so se znotraj konsolidirala, potem je treba te uspehe vrednotiti kot sadove neposrednih vodstev teh podjetij. V njihovo vrsto sodijo zlasti podjetja podržavljene elektroindustrije, uprava mineralnih olj ter podjetja kemične in strojne industrije.

Nad vsemi temi prizadevanji vendar visi sedaj Damoklejev meč ÖVP, ki hoče po dveh letih doseči nadaljnjo „reformo“ podržavljene industrije. Glede tega vprašanja je 18. aprila stopila v pogajanja z SPÖ, ki pa so se 12. junija razbila. ÖVP je nato v parlamentu depimirala svoj osnutek „reformne“ podržavljene industrije, ki bo pričel v parlamentu na dnevni red verjetno ob njegovem jesenskem zasedanju, preden se bo pred volitvami razpusstil.

Za kaj gre v bistvu pri tej „reformi“? — Gre na eni strani za zvišanje osnovnega kapitala ÖIG na 3 do 6,5 milijarde šilingov, na drugi strani pa za vprašanje, kdo bo imel v

ÖIG zadnje in dokončno veljavno besedo. Za zvišanje kapitala sta obe stranki. SPÖ bolj kot ÖVP. Toda o vprašanju zadnje besede v tej družbi si mnjenja zelo nasprotujejo. ÖVP hoče vodstvo ÖIG opremiti z vsemi polnomočji vključno polnomočja prodaje podržavljenih podjetij. SPÖ temu z vso odločnostjo nasprotuje in pravi — kakor je to v javni diskusiji z generalnim sekretarjem Withalmom 13. julija definiral predsednik SPÖ Kreisky — da morejo o ljudski imovini odločati le izvoljeni predstavniki ljudstva v parlamentu, ne pa nekateri

odbori, ki so v gospodarstvu vedno spet produkt potrebnih kompromisov.

Pristojnost za zadnje odločilno besedo glede vprašanj in usode podržavljenih podjetij je torej kardinalno vprašanje nove „reformne“ v ÖIG, za katero sta se načelno izrekli tako ÖVP kot SPÖ. Kakšna bo rešitev tega vprašanja, bo postalo jasno verjetno že jeseni. Ne le prav, naravnost potrebno je, da pride še jeseni do razčiščenja tega vprašanja. Potrebno zaradi tega, da ne bo podržavljena industrija predmet volilne propagande v prihodnji zimi, kajti to bi stvari v prid ljudstva in države ter v prid podržavljenih podjetij močno škodovalo, koristilo pa ne bi nikomur.

Podržavljena industrija se ne more več razvijati v getu interesnih sfer političnih strank, podržavljena industrija je sestavni in izredno pomembni del narodnega gospodarstva naše države. Kdor hoče temu narodnemu gospodarstvu služiti in ga v njegovih osnovah utrditi, mora pomagati, da bo podržavljena industrija čim prej lahko stopila v prvo desetletje mirnega razvoja, gospodarske konsolidacije ter znanstvenega in tehničnega napredka, kakor zahteva prihodnost. Državljanji kot njen posredni lastnik imamo pravico in dolžnost, da od državnih političnih činiteljev zahtevamo, da svoje strankarske in osebne interese podredijo tej neodložljivi narodnogospodarski nujnosti. Na njihovih predstavnikih v parlamentu sedaj leži, da bodo upravičeni zahtevi končno enkrat v resnici — in ne le na videz — zadostili. *(bl)*

„Ustvariti nov svet, kjer bi ljudje lahko udobneje živeli“

Kaj je Tokio danes, vsi vedo; kaj bo čez petdeset let, pa je zelo težko reči. Tako pravi 55-letni arhitekt Kenzo Tange, profesor na tokijski univerzi, ki se je z bistroumnimi zamislimi proslavil po vsem svetu. Leta 1947 je postavil na noge porušeno Hirošimo, leta 1957 je napravil načrt za tokijsko mestno hišo in leta 1964 načrt za tokijske olimpijske objekte. Ko je pred leti potres hudo prizadel Skopje, pa je Kenzo Tange zmagal na natečaju za rekonstrukcijo mesta.

Zdaj razvidna ena poglavita želja: ustvariti nov svet, kjer bi ljudje lahko udobneje živeli! „Mislim, da bo bodoča Japonska cvetela vzdolž prometne žile Tokio, Nagoja, Osaka,“ razlaga Kenzo Tange. Napravil je zelo preprost račun: že zdaj vzdolž te črte, ki je najbolj razvita v vsej deželi, živi 28 milijonov ljudi, to je 70 % vsega japonskega prebivalstva; leta 2000, ko bo imela aponska 130 milijonov prebivalcev, bo na območju te črte živelo kar 90 milijonov ljudi.

Črt, ki bi omilil to velikansko sredobežno silo. Predlagal je, da bi sedanji mestni vozovi v obliki kroga spremenili v os, ki bi jo lahko po mili volji daljšali na obeh koncih. Tisti konec osi, ki bi štrlel iz Tokia, bi pri širjenju dosegel morje. In to je bilo tudi predvideno. Zgradili bi mesto na morju. Zazidljiva zemljišča, ki so tako draga, bi bila v tem primeru zastoj. „Ocean ne bi bil — kot doslej — le simbol našega gospodarskega razvoja, postal bi del našega življenjskega prostora,“ pojasnjuje Tange.

V njegovih zamislih je raz-

Ze leta 1960 je objavil na-

V SLOVENIJI:

Porast industrijske proizvodnje

Industrijska proizvodnja v Sloveniji je meseca junija zabeležila spet lepe uspehe: bila je za 2,4 % večja kot meseca maja, toda v primerjavi z lanskim junijem je bila večja za 18 % oziroma za 18,9 % večja od lanskega celoletnega povprečja. Letošnja polletna proizvodnja pa je lansko proizvodnjo v istem obdobju presegla za 14,3 %, lansko celoletno povprečje pa za 10,9 %.

Junjska proizvodnja elektroenergije je znašala 422.284 MWh; to je za 7 % več kot meseca maja in za 27 % nad lanskim povprečjem. Črna metalurgija je imela enako proizvodnjo kot maja, vendar pa je bila v polletju za 20 % večja kot v istem obdobju lanskega leta oziroma za 14 % večja od lanskega celoletnega povprečja. Tudi nekoviška industrija je delala kot v maju, še vedno pa za 15 % nad lanskim povprečjem in za 11 % nad primerjavo šestih mesecev. Kovinska industrija je v juniju izdelala za 6,6 % več izdelkov kot v maju in za 25 % več kot povprečno lani, njena polletna proizvodnja pa je bila za 15 % višja od lanske.

Za 4 % pod majsko proizvodnjo je bila letošnja proizvodnja elektroindustrije, vendar je bil obseg njene proizvodnje še vedno zelo visok, namreč za 32 % nad lanskim povprečjem. Tudi polletni rezultati so bili visoko nad lanskimi — za 32 % nad rezultati enakega obdobja in za 25 % nad lanskim povprečjem. Kemična industrija je v celoti povečala proizvodnjo za 9 %, polletna proizvodnja pa je bila za 24 % večja od lanske. V proizvodnji gradbenega materiala se je odliko-

vala zlasti proizvodnja opeke, ki je znašala 9 milijonov kosov, kar je bilo za 9 % več kot meseca maja; proizvodnja cimenta je znašala 41.795 ton, to je za 26 % nad lanskim povprečjem. V prvem polletju tega leta pa je proizvodnja gradbenega materiala bila za 16 % večja kot v istem obdobju lani.

Lesna industrija je imela za 14 % večjo proizvodnjo od lanskega povprečja in za 5 % večjo v primerjavi polletnih rezultatov. V juniju so dosegle največje letošnje količine proizvodnje furnirja (3591 m³) in iveric (1960 m³), narasle pa so tudi količine končnih izdelkov — predvsem večjega stanovanjskega pohištva, impregniranih drogov itd.

Tekstilna industrija je bila junija enako kot maja za 10 % nad lanskim povprečjem, v šestih mesecih pa za 12 % nad lanskim prvim polletjem. Proizvodnja industrije usnja in obutve se je v prvih šestih mesecih povečala za 11 % v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta; v gumarski industriji se je proizvodnja pnevmatike povečala za 6,3 %, ostala proizvodnja pa za 12 %.

Sezonski vrh je v preteklem mesecu zabeležila živilska industrija, katere proizvodnja je bila za 28 % nad lanskim povprečjem. Ljubljanska tobačna tovarna je v juniju izdelala 401.000.000 kosov cigaret, to je za 33 odstotkov več kot v maju. Največje je povpraševanje za filter cigarete in so za zadovoljitev čedalje večjih potreb uvedli v tovarni še tretjo izmeno. V primerjavi z lanskim povprečjem je proizvodnja v tobačni tovarni letos junija narasla kar za 69 odst.

BUKAREŠTA. — Romunska vlada je izdala predloge za primerno proslavo ob 25-letnici OZN, ki jo bomo obhajali prihodnje leto. Med drugim predlaga, da bi na morebitnem izrednem jubilejnem zasedanju glavne skupščine ali pa ob začetku 25. zasedanja sodelovala delegacija na najvišji ravni, se pravi, da bi jih vodili šefi držav ali vlad. Glavna skupščina naj bi prihodnje leto sprejela deklaracijo, v kateri bi slovesno potrdila cilje in načela ustanovne listine ter določila poglavite naloge za prihodnje obdobje. Že na letošnjem 24. zasedanju pa naj bi sprejeli resolucijo s pozivom posebnemu odboru OZN za načela mednarodnega prava, naj pospeši prizadevanje za kodifikacijo načel o prijateljskih odnosih med državami. Potem bi deklaracija o načelih mednarodnega prava lahko slovesno sprejeli na jubilejnem 25. zasedanju glavne skupščine. Ti ukrepi bi po mnenju romunske vlade lahko pomenili velik prispevek k postavitvi odnosov med državami na trajne temelje mednarodnega prava in k reševanju mednarodnih problemov z izključno mirovljubnimi sredstvi.

RIM. — Italijanski listi so objavili vest, da bo predsednik italijanske republike Giuseppe Saragat letošnji jesen morda obiskal Jugoslavijo. S tem bi sledil večkratnemu jugoslovanskemu povabilu, bil pa bi to prvi obisk šefa italijanske države v Jugoslaviji.

OSLO. — Zahodnonemški zunanji minister Willy Brandt je izjavil, da se bodo verjetno prihodnje leto začeli razgovori med EGS in deželami, ki želijo postati polnopravne članice te skupnosti. Po Brandtovi izjavi se bo šest članic EGS jeseni na sestanku „na visoki ravni“ pogovorilo o razširitvi članstva. Potem je pričakovati, da se bodo začeli razgovori z Veliko Britanijo, Dansko, Irsko in Norveško, ki so izrazile željo, da bi bile sprejete v Evropsko gospodarsko skupnost. Avstrija se — kakor znano — zaradi svojega nevtralnega položaja poteguje le za neke vrste pridružitve oziroma za sklenitev posebnega aranžmaja z EGS.

BUDIMPEŠTA. — Zlato medaljo „Joliot-Curie“, ki jo podeljuje svetovni svet za mir najbolj zaslužnim borcem za mir, so te dni slovesno izročili 84-letnemu Madžaru Györgyju Lukascu.

TOKIO. — V japonskem mestu Jasuji je, umrl zaradi posledicami radioaktivnosti Josio Indziki. Pred 24 leti, 6. avgusta 1945, je bil Indziki v Hirošimi, kjer je po eksploziji atomske bombe umrlo 250.000 ljudi. Toda prva atomska bomba tudi še danes zahteva svoje žrtve.

HANNOVER. — Grški politik Andreas Papanou je pozval „demokratske sile zahodnega sveta“, naj podpro boj grškega ljudstva za svobodo in proti atenskemu vojaškemu režimu. Po njegovih besedah obstoj vojaškega režima v Grčiji ni samo grški, temveč tudi evropski problem.

BEOGRAD. — V Jugoslaviji in drugih nevrščenih državah se bavijo z načrti, po katerih bi med zasedanjem glavne skupščine OZN v New Yorku sklicali ministrski sestanek nevrščenih dežel, na katerem bi konkretizirali akcije, zasnovane na nedavnem posvetovalnem sestanku v Beogradu.

VARŠAVA. — Na Poljskem so slovesno proslavili 25-letnico razglasitve poljske republike. Pred 25 leti so v malem mestecu Helmu blizu sovjetske meje objavili tako imenovani julijski manifest poljskega komiteja za narodno osvoboditev, v katerem so razglasili osnove sedanje ureditve Poljske. Proslava na Poljskem so se udeležili tudi številni vodilni predstavniki drugih vzhodnoevropskih držav.

SAIGON. — Ameriški general Wheeler, šef ameriških oboroženih sil, je izjavil, da do konca leta 1970 ne more priti do popolnega umika ameriških vojaških sil iz južnega Vietnama. Pri tem je podprl stališče, ki ga v tem vprašanju zastopa južnovietnamski predsednik Nguyen van Thieu, da namreč južnovietnamske vojaške sile do konca leta 1970 ne morejo povsem nadomestiti ameriške čete.

MOSKVA. — Bivši ameriški podpredsednik Hubert Humphrey je med svojim obiskom v Sovjetski zvezi razgovarjal tudi s predsednikom sovjetske vlade Kosiginom. Po razgovoru sta oba izrazila prepričanje, da bo med Sovjetsko zvezo in Ameriko prišlo do tesnejšega sodelovanja. Pri tem so bili zlasti omenjeni ameriško-sovjetski pogovori o razorožitvenem vprašanju, glede katerih da se je treba sporazumeti le še o času in kraju, kakor je izjavil Humphrey.

BEOGRAD. — V dneh od 27. do 29. julija bo jugoslovanski zvezni sekretar za zunanje zadeve Mirko Tepavac uradno obiskal Zahodno Nemčijo in s tem vrnil obisk zahodnonemškemu ministru Willyju Brandtu, ki je bil lani na obisku v Jugoslaviji. Ob tej priložnosti bodo v Bonnu podpisali sporazum o kulturnem sodelovanju med obema državama.

Božidar Jakac sedemdesetletnik

Božidar Jakac: POSLEDNJE ZVEZDE

Eden najplodovitejših slovenskih umetnikov je dosegel starost sedemdesetih let. Božidar Jakac danes ni znan samo v mejah Jugoslavije. Njegovo ime slovi tudi izven te države. Jakac se je rodil leta 1899 v Novem mestu na Dolenjskem. Prvo razstavo je pripravil kmalu po prvi svetovni vojski v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani. V letih 1919 do 1923 je študiral na umetniški akademiji v Pragi. Učitelja sta mu bila Fr. Thiele in zlasti grafik A. Broemse. Po končani študiji je mladi umetnik mnogo potoval. Nemirna kri ga je gnala v Pariz in v kraje severne Afrike. Leta 1929—1931 je obiskal Ameriko. Ta obisk ga je človeško hudo pretresel. Spoznal je zmehanizirano družbo Združenih držav Amerike. O tem obisku je skupaj s prijateljem Miranom Jarcem izdal knjigo „Odmevi rdeče zem-

lje“. Pred začetkom druge svetovne vojske je obiskal še Norveško in Madžarsko. S polno zavestjo človeške in umetniške odgovornosti se je pridružil med drugo svetovno vojsko osvobodilnemu gibanju in odšel v parizane v dolensko gozdove. Pa tudi tu ni dal svinčnika iz rok, marveč so prav takrat nastala številna umetniška dela, ki prepričljivo dokumentirajo trpljenje in junaštvo slovenskega naroda v najtežji dobi njegove zgodovine.

Po končani vojni se je posvetil novoustanovljeni Umetniški akademiji. Večkrat je bil njen rektor. Še večjo skrb pa je posvetil grafičnim talentom te akademije. Da danes uživa slovenska grafika v svetu tak ugled, je predvsem njegova zasluga. Najdemo ga med prvimi pobudniki ljubljanskega grafičnega bienala. Tudi po drugi svetovni vojski je Božidar Jakac mnogo potoval. Pot ga je ponovno peljala na Norveško in v Ameriko. Na novo pa je odkrival na svojih potovanjih Rusijo. Opravljal je v tem času tudi razne družbene funkcije. Ker so ga te funkcije obremenjevale pri njegovem ustvarjalnem delu, se je naposled odločil, da se posveti izključno le umetnosti. Tudi avtomobilska nesreča leta 1964 mu ni mogla streti volje do umetniškega ustvarjanja.

Kje povsod je Božidar Jakac že razstavljal, ni mogoče naštet. Posebno pazljivo pa je umetnik nedvomno posvečal domačim občudovalcem njegove umetnosti, saj je v Ljubljani razstavljal kar dvajsetkrat. Njegova olja, grafike in portreti pričajo o posebni navezanosti na domača tla. Posebno ljubi motive svojega okolja. Osnovne vzroke ustvarjanja vidi Božidar Jakac v tem, da drugim posreduje najgloblja doživetja, spoznanja in idenja. Res plemenito delo.

Verjetno je danes Božidar Jakac eden najbolj znanih in poznanih slovenskih umetnikov. Pred nedavnim se je Jakčeva dela ogledalo v Slovenem Gradcu 20.000 ljudi. Število gledalcev bi bilo v ponos mar-

sikateri galeriji v večjem mestu. Za jakčev življenjski jubilej pa so pripravile razne galerije posebne razstave. Retrospektivo Jakčevih del sta pripravila Gorjupova galerija in Lamutov likovni salon v Kostanjevici na Krki; v Novem mestu so zbrali v novozgrajeni galeriji Jakčeva dela z motivi njegovega rodnega mesta in njegove okolice; Jakčeva dela razstavlja Mala galerija v Ljubljani; posebno razstavo njegovih del so otvorili v Piranu; končno pa je vsestranski umetnik s tremi grafikami zastopan tudi na mednarodni grafični razstavi v Ljubljani.

Otvoritve retrospektive v Kostanjevici se je udeležila cela vrsta kulturnih in političnih delavcev. Jubilarantu je spregovoril dr. Emilijan Cevc. V imenu koroških Slovencev je Božidarju Jakcu ob tej priložnosti čestital tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej Kokot. Na večerni akademiji pa so sodelovali prvaki Slovenskega narodnega gledališča. Jugoslovanski predsednik Tito je Božidarja Jakca ob njegovem življenjskem jubileju odlikoval z redom republike z zlatim vencem.

Poletne igre v Dubrovniku

Ena najpomembnejših kulturnih manifestacij Jugoslavije so tradicionalne dubrovniške poletne igre. Letos so se prireditelji še posebej potrudili, saj so XX. poletne igre jubilejne. Sestavili so imeniten spored. Stari Dubrovnik je med poletnimi igrami en sam oder. Večer za večerom se vrstijo nastopi znanih orkestrów ter opernih, dramskih in folklornih ansamblov. Na dubrovniških poletnih igrah sodelujejo umetniki iz vse Jugoslavije, pomembno število pa jih pride tudi iz inozemstva.

Otvoritveno slavnost je prenašala televizija. Na večer pa je pred palačo Sponza palermska opera uprizorila Verdijevo opero „Simona Boccanegra“. Italijanski operni ansambel je oziroma bo nudil ljubiteljem operne umetnosti še vrsto drugih del, med drugimi Sevilskega brivca in Don Pasquala.

Posebno pozornost posvečajo v Dubrovniku enemu izmed številnih Shakespearovih tekstov — Hamletu. Trdnjava Lovričenac je odlično mesto za podajanje tega najpomembnejšega dela slavnega angleškega avtorja. Hamleta igra vselej festivalski ansambel, za režiserja pa navadno pokličejo kakega pomembnega angleškega strokovnjaka za Shakespearova dela. Letos vodi režijo Denis Carey.

Prispevek Slovenskega narodnega gledališča k letošnjim jubilejnim igram je Aishilova Oresteia, ki so jo uprizorili v Lazaretih.

Na dubrovniških poletnih igrah sodeluje tudi letos cela vrsta pomembnejših solistov. Ansambli, ki nastopajo na poletnih igrah, prihajajo iz Italije, Švice, Združenih držav Amerike in iz vseh jugoslovanskih republik.

Dvajsete dubrovniške poletne igre se bodo zaključile 25. avgusta. Do takrat pa bo Dubrovnik velik in primeren oder.

Seminar slovenskega jezika v Ljubljani

Ze petič je oddelek za slovenske jezike in književnost na filozofski fakulteti ljubljanske univerze pripravil seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Iz raznih držav sveta so prišli prevajalci, profesorji, asistenti in študentje na ta seminar. Posebno zanimanje vlada za seminar seveda med slavisti. Število udeležencev iz leta v leto narašča; letos se je zbralo v Ljubljani že 80 interesentov. Seminar sta temeljito pripravila prof. Paternu in asistentka Glušičeva.

Seminar je bil razdeljen na dva dela. Lektorat slovenskega jezika, ki je potekal v sedmih vzporednih skupinah, je služil izpopolnjevanju slovenskega jezika. V splošnih referatah so poslušatelji seminarja spoznali del slovenske literarne zgodovine in kulture. Predavali so med drugimi profesorji Kos, Legiša, Matičetov, Paternu in Slodnjak. Posebno je treba omeniti predavnaje prof. Matičetova, ki je spregovoril o slovenskih pravljicah, in predavanje prof. Slodnjaka o slovenskem realizmu. Osrednja misel prof. Slodnjaka je, da Slovenci v raznih kulturnih obdobjih ne zaostajajo za drugimi evropskimi kulturami. Vrednotenje kultur-

ne dejavnosti je velikega pomena. Omalovaževanje lastne kulture kaj kmalu more privedi do manjrednostnih občutkov, še posebno, če to omalovaževanje kdo spretno izrablja.

Udeleženci seminarja so si ogledali tudi del Dolenjske in Bele Krajine. Na enodnevnih ekskurzijah so obiskali Novo mesto, Vinico — rojstni kraj Otona Zupančiča, in Dragatuš, kjer so jim šolarji pripravili folklorni nastop, na katerega se bodo seminaristi gotovo radi spominjali.

Za zaključek je prof. Paternu nakazal v kratkem nagovoru namen takega seminarja. Prvi in glavni namen je, ustvariti slovenskemu jeziku, literaturi in kulturi širšo publiciteto na univerzitetah v raznih državah sveta. Prof. Paternu se je zavzel za kritično presojo dosežkov slovenske literature in kulture.

Zadnji dan je udeležence seminarja sprejel rektor ljubljanske univerze dr. Modic. V svojem nagovoru je omenil 50-letnico ljubljanske univerze in njeno važnost kot žarišča slavističnih študijev. Posebno je podčrtal tudi prisotnost zamejskih Slovencev na tem seminarju.

Ustanove in organizacije Slovencev v Italiji

Uresničevanje namena, približati glasbo vsem našim ljudem, se je prilagodila tudi organizacija šole. Razen šolskih centrov v Trstu in Gorici so šolske podružnice še v Devinu, Nabežini, Proseku-Kontovelu, v Sovodnjih, Števerjanu in Trebčah. Tako so praktično pokrita vsa področja, kjer živijo v obeh pokrajinah Slovenci.

Šola hkrati vzdržuje pet otroških mladinskih pevskih zborov in tako skrbi za novo pevsko generacijo, ki bo prevzela svoje mesto v slovenskem zborovskem petju, tej najbolj množični in še vedno popularni prosvetni dejavnosti primorskih Slovencev.

Med ansambli GM velja posebej omeniti orkester Glasbene matice, ki se je kot kvaliteten amaterski instrumentalni kolektiv uveljavil pred slovenskim glasbenim občinstvom, z uspehom pa je koncertiral tudi v Sloveniji in nekaterih drugih jugoslovanskih republikah.

Glasbena matica ni samo šolska ustanova, posluje tudi kot koncertna poslovalnica in tako skrbi za izmenjave solistov in ansamblov ter zagotavlja redni repertoar glasbenih prireditev za tukajšnje slovensko glasbeno občinstvo.

Prosvetna društva

Poleg šole so v slovenskem zamejstvu kot dejavniki narodnostnega življenja pomembna predvsem prosvetna društva. V njih se ne samo poje in igra, v njih se — na kratko povedano — živi po slovensko. Društva so tudi pobudniki mnogih akcij za utrditev ali pa obrambo slovenskih pravic. Prosvetna društva ali posamezne skupine se zavoljo svetovnonazorskih opredelitev ali političnih razlik zdru-

žujejo v troje matičnih organizacij: v Slovensko prosvetno organizacijo, krovno in najbolj množično zvezo slovenskih prosvetnih društev, ki zvesta tradiciji antifasističnega in narodnoosvobodilnega boja daje najširšo platformo politični in svetovnonazorski raznobarvnosti, potem v Slovensko prosveto v Trstu in pa v Zvezo katoliških prosvetnih društev v Gorici; slednji združujeta samo katoliško usmerjene Slovence.

Slovenska prosvetna zveza

„Slovenska prosvetna zveza“ pripoveduje njen predsednik, zobozdravnik in slikar z Opčin, dr. Robert Hlavaty, „je osrednja ljudskoprosvetna organizacija v slovenskem zamejstvu. Združuje 34 prosvetnih društev, od tega 22 na tržaškem območju, 11 na gorškem in eno prosvetno društvo v Slovenski Benečiji. Osrednja dejavnost društev je še vedno zborovsko petje, saj je v njih kar 17 pevskih zborov s približno 450 pevci. Dimenzijo in vplivnost društev v narodnostnem življenju Slovencev je težko izmeriti, zato se za vsaj približno oceno po navadi zatekamo k statistiki o javnih manifestacijah te dejavnosti. Samo v lanski sezoni so naša društva in zveza pripravili čez 600 javnih prireditev in nekaj gostovanj naših društev v matični domovini in skupin iz Slovenije pri nas. V povprečju dve prireditvi na dan je nedvomno zgovoren podatek o slovenski vitalnosti teh krajev.“

Zveza katoliških prosvetnih društev

Predsednik Zveze katoliških prosvetnih društev dr. Kazimir Humer je na željo, naj pred-

stavi zvezo, uvodoma predvsem utemeljeval obstoj posebnih katoliških prosvetnih združenj. „Ideološka in politična diferenciranost med Slovenci na Gorškem odseva tudi v kulturno-prosvetnem življenju, in sicer tako, da imajo demokratično in krščansko misleči rojaki samostojne organizacije. Nič čudnega, saj je v naravi kulture, da izhaja iz določenih svetovnonazorskih in filozofskih idej. Pojav ločenih prosvetnih organizacij ni nujno škodljiv, saj se tako vključuje v prosvetno delo večje število ljudi, tudi tistih, ki v kakšno enotno kulturno organizacijo zaradi svojega svetovnonazorskega prepričanja ne bi vstopili. Tak pojav pa postane nevaren, če je med ločenimi organizacijami nestrpnost in jih razjeda zavist. Pri nas se v zadnjih letih razmere naprežno izboljšujejo in nekdanja nestrpnost počasi izginja; o tem pričajo tudi skupni nastopi ob nekaterih priložnostih.“

V okviru Zveze katoliških društev delujejo 4 prosvetna društva, trije pevski zbori in društvo slovenskih katoliških akademikov. Za dejavnost teh društev, naslonjenih na cerkvene kroge, je značilna boljša materialna osnova, saj imajo poleg velike prosvetne dvorane v Gorici še lastne prosvetne domove v Štandrežu in Števerjanu, gradijo pa ga tudi v Doberdolu.

Slovenska prosveta

Slovenska prosveta je krovna ustanova vseh slovenskih krščansko usmerjenih prosvetnih organizacij na Tržaškem. Povezuje krajevne krožke in domove po farah v enotno organizacijo. Razen tega so v Prosveti organizacije in zveze, ki zajemajo celotno področje tržaške pokrajine, in sicer: Slovenski oder, Radijski oder, Zveza cerkvenih pevskih zborov, ki skrbi za tradicionalne božične koncerte in revije

cerkvenih pevskih zborov, Društvo slovenskih izobražencev, Slovenski kulturni klub za študirajočo mladino ter uredništvi revij Most in Mladika. Tak je povzetek informacije predsednika Slovenske prosvete profesorja Marija Mavra.

Izmed društev in klubov v okviru Slovenske prosvetne zveze velja še posebej omeniti Slovenski klub v Trstu, klub „Simon Gregorčič“ v Gorici in prosvetno društvo Beneških Slovencev „Ivan Trinko“ v Čedadu. Prva delujeta v mestih, kjer so Slovenci v narodnostnem smislu najbolj ogroženi, tretji pa opravlja pionirsko delo organiziranih pobud narodnostnega osvobodilnega boja na tem, stoletje narodnostno povsem brezpravnem področju.

Slovensko gledališče v Trstu

Piramide slovenskih ustanov in organizacij, ki ohranjajo in žlahtnijo duhovno fiziognomijo slovenskega človeka v zamejstvu, dosega svoj vrh v Slovenskem gledališču v Trstu.

„Slovensko gledališče v Trstu“ pripoveduje ravnatelj Filibert Benedetič, „sodi med najpomembnejše kulturne ustanove naše narodne skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini. V desetletjih vztrajnega in trdega dela si je naša ustanova pridobila sloves, ki zdaleč presega okvir svoje domačije. Vitalnost in umetniški dosežki naše ustanove toliko bogatijo tukajšnjo kulturno stvarnost, da se je naposled spoštovanje z italijanske strani izrazilo v priznanju zgodovinskega pomena. Slovensko gledališče v Trstu se naposled uvršča v krog italijanskih gledališč, podpiranih od javnih ustanov, kot prvo priznana gledališča etničnih manjšin v Italiji.“

(Nadaljevanje sledi)

Letno poročilo slovenske gimnazije

Otrok na cesti

Kot je sporočilo ministrstvo za trgovino, je v preteklem letu zgubilo na cestah 214 otrok svoje življenje. Število ponesrečenih otrok se je leta 1968 povišalo za 20 odstotkov. Ranjenih pa je bilo pri prometnih nesrečah 7495 otrok. Tudi letošnje izkušnje ne kažejo ravno najbolje. Zalostna bilanca je povzročila, da bodo septembra in oktobra tega leta oblasli in šole še posebno poučile šoloobvezne otroke o nevarnostih na cestah. Ministrstvo za trgovino bo v sodelovanju z vzgojitelji in starši skušalo napraviti vse, da zniža število prometnih nesreč, v katere so zaleteni otroci.

Ministrstvo je pozvalo starše, naj dajo s svojim zadržanjem na cesti otrokom dober zgled. Starši naj navadijo otroke hoditi po pločnikih in naj preprečijo otrokom vsakršno igranje na cestah oziroma blizu cest. Otrok velikokrat nepremišljeno skoči na cesto in že se lahko pripeti najhujše. Ne zadostuje, da starši otrokom razjasnijo samo enkrat nevarnosti ceste; to morajo storiti večkrat. Prepustiti nakupovanje otrokom more biti dokaj nevarno, posebno še, če mora otrok na poti v trgovino prečkati cesto. Neprestano opozarjajo varnostni organi in drugi tudi na to, da naj otrok v avtu ne sedi ob vozniku, temveč na zadnjih sedežih.

Zgradbe proti poplavam

Minister za kmetijstvo dr. Schleinzer si je v preteklih dneh ogledal razne zgradbe proti poplavam in drugim naravnim katastrofam na Koroškem in Vzhodnem Tirolskem. Za zgradbe proti naravnim katastrofam je Avstrija izdala v letih od 1965 do 1968 3,5 milijarde šilingov. Letos privede v ta namen državni proračun nadaljnjih 900 milijonov šilingov. Šele velike naravne katastrofe, kot n. pr. poplave na Koroškem, so privedle do tega, da so pristojne oblasti napele vse sile in za neobhodno potrebne gradnje dobile potreben denar. Pozitiven razvoj teh prizadevanj se kaže v številnih proračuna. V zadnjih 25 letih je zvezna vlada prispevala za obrambo proti poplavam in plazovom 5,5 milijarde šilingov; dežele, občine in drugi zainteresenti pa so prispevali v ta namen še nadaljnjih 3,4 milijarde šilingov.

Od septembra 1965 do maja 1967 so regulirali 820 kilometrov rek oziroma hudournikov, odstranili 8,4 milijona kubičnih metrov groma in zaščitili bregove za 1,2 milijona komadov kamnov. Veliko denarja se je vložilo v zaščitne gradnje na Koroškem. Posebnega pomena pri ome-

TEDENSKI spored

poletnih kulturnih prireditev

- **V BREZAH:**
Petek, 25. 7. — Feydeau:
BOLHA V USESU
Sobota, 26. 7. — Feydeau:
BOLHA V USESU
Sreda, 30. 7. — Moliere:
SKOPUH
Četrtek, 31. 7. — Feydeau:
BOLHA V USESU
Petek, 1. 8. — Feydeau:
BOLHA V USESU
Sobota, 2. 8. — Moliere: **SKOPUH**
Začetek predstav ob 20. uri.
- **V LJUBLJANI:**
Torek, 29. 7. — Koncert **PRASKIH MADRIGALISTOV** iz češkoslovaške
Sreda, 30. 7. — Akademsko folklorna skupina **FRANCE MAROLT** iz Ljubljane
Začetek predstav ob 20.30 uri.

Ravnateljstvo slovenske gimnazije je izdalo ob zaključku šolskega leta XII. letno poročilo. Letno poročilo je namenjeno dijakom in prijateljem gimnazije. Močno se razlikuje od letnih poročil drugih srednjih šol. Velika večina letnih poročil drugih gimnazij so namreč suhoparne kronike, ki jih dijaki ali starši morda pogledajo enkrat in potem nikdar več. Ravnateljstvo in Združenje staršev na Državni gimnaziji za Slovence pa poskrbita, da je „Letno poročilo“ zanimivo in se ga splača prelistati tudi še pozneje.

Gimnazijo je letos obiskalo 425 učencev: 242 fantov in 183 deklet. Vsi razredi gimnazije so imeli paralele. O dogodkih na šoli in deloma izven šole poroča „Šolska kronika“. Zabeleženi so izleti razredov, ki nam povedo, da se dijaki najraje podajo v bližnje kraje. Zanimivo je, da je večina dijakov letošnji poldnevni izlet izbrala za obisk Bergove galerije v Pliberku. Veliko je slej ko prej število odličnjakov na tem zavodu. Naslovi slovenskih in nemških šolskih nalog vsaj delno ponazarjajo, s čim se dijaki v teh dveh predmetih ukvarjajo. Poleg stereotipnih naslovov nalog se najdejo tudi zanimivi. Vendar pa naslov sam še nič ne pove o nalogi sami, važno je, kaj zna dijak izpovedati.

Zanimiva je iz raznih vidikov tudi socialna struktura dijakov slovenske gimnazije. Število delavskih otrok ne zaostaja za številom otrok, ki prihajajo iz kmečkega doma; starši 126 dijakov so delavci, s kmetijstvom pa se ukvarjajo starši 147 dijakov. Starši 40 dijakov imajo obrt, 75 pa jih je zaposlenih na uradih ali so nastavljenci, 21 jih je že upokojenih in pri 16 je naveden prosti poklic.

Moč slovenske gimnazije sloni na dijaških domovih. 282 dijakov namreč stanuje v domovih, dnevno se jih vozi v šolo 125 in 18 dijakov stanuje v mestu. Posebno pozornost posveča Letno poročilo sedmi maturi na gimnaziji. Prvič v zgodovini slov. gimnazije so bili vsi dijaki enega izmed osmih razredov pripuščeni k maturi in to tudi izdelali.

Moč slovenske gimnazije sloni na dijaških domovih. 282 dijakov namreč stanuje v domovih, dnevno se jih vozi v šolo 125 in 18 dijakov stanuje v mestu.

Posebno pozornost posveča Letno poročilo sedmi maturi na gimnaziji. Prvič v zgodovini slov. gimnazije so bili vsi dijaki enega izmed osmih razredov pripuščeni k maturi in to tudi izdelali.

V Trstu je umrl

Rado Ravber

Tržaški Slovenci so utrpeli težko izgubo. Komaj 57 let star je umrl Rado Ravber, upravnik Slovenskega gledališča v Trstu, dolgoletni urednik „Primorskega dnevnika“ in drugih slovenskih listov v Italiji ter član izvršnega odbora Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu.

Rado Ravber se je rodil v kmečko-delavski družini na Opčinah pri Trstu. Že kot nedorasel mladenič je okusil usodo begunstva, ko se je njegova družina s preselitvijo v Slovenijo izognila fašističnemu nasilju. Med zadnjo vojno je šel skozi razna nacistična taborišča, po vojni pa se je z vsemi silami vključil v delo za obstoj in razvoj slovenskega življa v Italiji. Svoje obsežno znanje, svoj čisti humanizem, svojo zavzetost za kulturne probleme je preprijal na kulturo ljudi, ki ga je vedno vodila k bistvu, k resnici. Kot tak ni poznal kompromisov, svojo misel je povedal glasno in jasno — vedno v korist svojega ljudstva in svojega naprednega mišljenja.

Ob težki izgubi, ki jo smrt Rada Ravberja pomeni za zaostale svojce kakor za široko slovensko narodno družino v Italiji, tudi koroški Slovenci izrekamo iskreno sožalje!

KOLEDAR

Petek, 25. Julij Jakob
Sobota, 26. Julij Ana
Nedelja, 27. Julij Rudolf
Ponedeljek, 28. Julij Viktor
Torek, 29. Julij Marta
Sreda, 30. Julij Abdon
Četrtek, 31. Julij Ignacij

V minulem šolskem letu je dobilo 43 fantov in deklet enkratno študijsko podporo od prosvetnega mi-

Naša pesem gostom v pozdrav

V soboto 26. julija 1969 ob 20. uri bo v dvorani glavne šole v Železni Kapli

PEVSKI KONCERT

mešanega in moškega zbora „France Pasterk-Lenart“. Koncert bo v okviru občinskih kulturnih prireditev in bo tudi gostom, ki preživljajo svoj letni dopust v naših krajih, nudil priliko, da spoznajo lepote slovenske pesmi.

V nedeljo 27. julija ob 20.30 uri pa bo imel zbor v istem sestavu koncert na Breznikovem campingu ob Zablatniškem jezeru.

Vsi ljubitelji slovenske pesmi prisrčno vabljeni!

Razstava v Borovljah

Za devetdesetletnico boroveljske višje tehnične šole so pripravili v šolskem poslopju razstavo orožja, ki so ga izdelovali v zadnjih stoletjih v Borovljah. Razstava kaže lep prerez zgodovine boroveljskega puškarstva. Josef Düsel in ga. dipl. arh. Budisch sta zbrala vrsto zanimivih eksponatov in jih okusno razporedila.

V prvih desetletjih obstoja boroveljske puškarke obrti je bila izdelava orožja še prava umetniška dejavnost. To priča tudi del ohranjenega orožja iz tega časa. V teku let se je razvila tudi tehnika na področju izdelave orožja. Velik razmah je doživela puškarška industrija v Borovljah, ko je leta 1732 dunajski dvorni vojni svet sklenil, da oboroži vse avstrijske čete z izdelki boroveljske industrije. V letih 1732 do 1814 je prav na podlagi tega sklepa cvetela ta obrt v Borovljah. Z boroveljskim orožjem so bile oborožene tudi hrvaške obmejne čete. Zadnja velika

naročila so Borovlje sprejele za časa napoleonskih vojn. Od 1800 do 1814 so izdelali v Borovljah za avstrijske čete 187.434 komadov pušk, pištol in karabink. Po napoleonskih vojnah se je začel propad puškarške industrije v Borovljah. Na Dunaju in v Steyru so se pojavili premočni konkurenti. Težko življenje je prisililo borovljske puškarje, da so se lotili izdelave drugih proizvodov. Šele leta 1870 so izdelali spet večje število pušk. Glavna odjemalca izdelkov sta postala Romunija in Srbija. V prvi in drugi svetovni vojski je tudi boroveljska industrija služila v povečani meri oboroževanju. Čas med obema vojnama pa je bil za delavce še posebno hud.

Po drugi svetovni vojski so se boroveljski puškarji posvetili izdelavi kvalitetnih lovskih pušk. Danes produkcija iz leta v leto narašča. Dve tretjini boroveljskih izdelkov gre v eksport. Boroveljske puške poznajo in cenijo skoraj v vseh deželah sveta.

Sporočamo, da bomo v nedeljo, dne 27. julija 1969 ob 15. uri otvorili

gostinsko podjetje JUENNA

z restavracijo in penzionom kakor tudi avtomatičnim kegljiščem v Čepičah pri Globasnici

Za zabavo in ples bo skrbel sekstet z Raven na Koroškem
Z veseljem pričakujeta
Vaš obisk

Lojze in Helena Gregorič

Na letošnjem sejmu v Celovcu:

Voli na žaru

Novo presenečenje pripravlja vodstvo avstrijskega lesnega sejma svojim obiskovalcem. Od 7. do 17. avgusta bodo na sejmskem zabavišču pripravili vsak dan enega vola na žaru.

V novi restavraciji, ki je specializirana za pivo, postavljajo trenutno menda najmodernejšo pripravo za pečenje volov. Pripravo so prvič preizkusili v Welsu, izumila pa jo je pivovarna Eggenberg v Vorchdoru na Zgornjem Avstrijskem in s tem seveda dvignila konzumacijo piva.

Posebne kvalitete morajo biti rejeni voli, da se meso dobro speče

Milijoni za deželne ceste

Pristojni organ koroške deželne vlade se je ukvarjal z drugo petletko za izgradnjo deželnih cest. Druga petletka je začrtana od 1970 do 1974. Konec tega leta namreč izteče prva petletka. V tem času so asfaltirali 300 kilometrov deželnih cest. Za vsa dela na deželnih cestah so v preteklih petih letih porabili približno 550 milijonov šil.

Finančni referent se je na seji strinjal s predlogom, da dežela v naslednjih petih letih zviša izdatke za deželne ceste letno za šest odstotkov. Tako bodo leta 1970 porabili za izboljšanje deželnih cest 126,6 milijona šilingov, v zadnjem letu zasnovane petletke pa 160,2 milijona šilingov. Za deželne ceste bo deželna vlada izdala v prihodnjih letih skupno 714 milijonov šilingov. S to, za deželo vsekakor pomembno vsoto, bodo popravili najvažnejše deželne ceste. V ospredju stoji skrb za razpršitev teh cest. V deželi tujskega prometa pač

in ostane sočno. Take vole pitajo dolgo časa z mlekom. Ker jih na Koroškem ni, jih bodo kupili kar pri pivovarni Eggenberg, ki jih reši. Brez dvoma je, da vsak navaden kuhar ne zna pripraviti vola na žaru. Tudi v tem pogledu so se prireditelji sejma zasigurali. Poklicali so za ta opravilo strokovnjaka iz Bavarke. Voli, ki jim bodo sneli kožo, morajo biti stari okoli leta in pol ali dve leti. Tehtajo pa živi približno 750 kg.

Prostora je v novi restavraciji na zabavišču kar za 2000 ljudi, kajti vola je treba pohrustati. Za zabavo bo skrbel ansambel iz Kremsa. Polem pa dober tek!

take ceste niso na mestu. Posebno pazljivo bodo posvetili tudi zgradbi novih mostov in razširitvi cest. Poleg obveznosti, ki jih ima deželna vlada za vzdrževanje deželnih cest, mora iz rednega letnega proračuna poskrbeti tudi za obresti za avtocesto preko Visokih Tur. Delno se te obresti krijejo iz kredita deželnih cest.

O B J A V A

Koroška dijaška zveza vabi vse člane in prijatelje na študijske dneve od 1. (s pričetkom ob 18. uri) do 3. avgusta v domu duhovnih vaj v Tinjah. Predavanja bodo o vzgoji ter zahtevah časa. Prispevek za seminar znaša za člane 60 in za nečlane 100 šilingov.

Društveni odbor

Nespečnost pod drobnogledom

Ena izmed osnovnih nesreč sodobnega človeštva je nespečnost. S svojimi lažnimi oblikami (bolnik ne more zaspati in ima premalo spanja) je privedla do nadpovprečne porabe uspavalnih sredstev. V svojih hujših oblikah (kronična nesposobnost spati več kot 3 do 4 ure) privede v čakalnice psihoterapevtov stalno naraščajoče število pacientov. Ne glede na to, da je nespečnost zelo razširjena, pa vedo ljudje o njenih vzrokih zelo malo.

Koliko spanja bi morali imeti? Pri iskanju odgovora na to vprašanje so prišli do spoznanja, da je osemurno spanje, ki ga smatrajo splošno za zadostno mero spanja, manj telesna potreba kot samo navada, ki je prehajala iz roda v rod. Znani raziskovalec spanja dr. Nathaniel Kleitman z univerze v Chicagu je mit o osmih urah porušil že pred leti. Dojenček sledi, kot je Kleitman opazil, povsem drugemu ritmu. Pri njem se izmenjava 40 minut spanja z 10 do 20 minutami nemira in kričanja; v obdobju 24 ur je komaj 8 ur buden. Ta fiziološki ritem spremeni otrok pod vplivi okolja. Sčasoma se nauči, da je podnevi stalno aktiven in da spi samo še ponoči. Novi ritem se kaže v dnevnem valovitem naraščanju in upadanju telesne toplote; to je mogoče opaziti pri večini odraslih.

Kleitman je iz tega povzel, da se večina ljudi s svojimi spalnimi navadami prilagodi zahtevam življenja. Zjutraj se prebudi kar sami, njihovi možgani začno hitro delovati in njihova telesna toplota doseže že zgodaj podnevni najvišjo stopnjo (ki je, kot so dokazale raziskave, povezana z najvišjo ustvarjalnostjo). Dopoldne delajo najbolj in gredo zgodaj v posteljo.

Njihovo nasprotje so ljudje, ki svojega dnevnega ciklusa mirovanje — delo ne morejo prilagoditi ritmu okolja. Zjutraj vstanejo nevoljni, sitni so, ne morejo prav odpreti oči in tožijo, da so utrujeni. Šele čez nekaj časa steče in se zagreje njihov življenjski motor in šele v poznih popoldanskih ali zgodnjih večernih urah dosežejo najvišjo toploto in delovno stopnjo. Še ob 11. uri ponoči so v teku. Da bi lahko zaspali, se morajo prej utruditi.

Po Kleitmanovem spoznanju je nespečnost

pogosto naravna in jo je treba smatrati ne-izbežno. Seveda pa drugačen toplotni ritem ne more biti odgovoren za vse oblike motenj spanja. Psihologi domnevajo, da sta globina in trajanje spanja odvisna tudi od temperameta.

Mlad psiholog chicaške univerze dr. Lawrence J. Monroe je za poskuse zavezal 32 moških oseb med 20. in 42 letom starosti. Od teh jih je 16 po njihovi lastni izjavi trpelo zaradi lahkih motenj pri spanju — da bi zaspali, so potrebovali eno uro in so potem spali največ 5 do 6 ur. 16 oseb v drugi skupini so zbrali tako, da so po možnosti ustrezali prvim šestnajstim glede starosti, poklica in stopnje izobrazbe. Izjavili so, da so dobro spali. Zaspali

so čez 10 do 15 minut in so se ponoči le porredko prebujali. Poizkusne osebe so izpolnile vprašalno polo, preračunano na to, da bi znanstveniki lahko dobili njihovo psihološko sliko. Vsi so prihajali ob 11. uri zvečer spat. Vsake mu izmed njih so pritrtili instrumente, ki so jim ves čas merili telesno temperaturo, premike, pulz in vlažnost kože. Poleg tega so vsakega pritrtili k elektroencefalografu, napravi, ki meri akcijske tokove možganov. Monroe je s to napravo lahko zasledoval delovanje možganov pri poizkusnih osebah med njihovim spanjem.

Vsakega je opazoval tri noči. Po njegovem dognanju so tisti, ki so se pritoževali nad slabim spanjem, dejansko slabo spali. Ni pa držalo, da so potrebovali za to, da zaspijo, eno uro. V povprečju so zaspali že čez 15 minut. Ljudje, ki trpijo zaradi nespečnosti, ne da bi si to po možnosti domišljali, skoraj nikdar ne morejo zanesljivo presoditi, kako dolgo so dejansko spali. Tisti, ki so slabo spali, so se ponoči skoraj dvakrat tako pogosto prebujali kot tudi z dobrim spanjem in so tudi pogosteje spreminjali svoj položaj. Za povprečno mero spanja so pri poskusih predvideli sedem ur. Tisti, ki so dobro spali, so od tega časa izkoristili povprečno šest in pol ure za spanje, tisti s slabim spanjem pa samo pet in tri četrt ure. Zelo različne so bile tudi telesne reakcije obeh spalnih tipov. Tisti s slabim spanjem so imeli hitrejši pulz in višjo temperaturo.

Še v dveh nadaljnjih točkah so se tisti s slabim spanjem razlikovali od drugih: v trajanju sanj in v globini spanja. Iz elektroencefalografov je namreč razvidno, da globina spanca pri vseh ljudeh sledi valoviti črti. Iz lahkega sna (I. stopnja) zdrane speča oseba po vmesnih stopnjah navzdol v trdno spanje (IV. stopnja) in se nato povrne na prvo stopnjo. Takšna krožna vožnja traja 60 do 90 minut. Med prvo stopnjo pod zaprtimi vekami se premikajo oči sem in tja — človek sanja.

Poizkusi so dokazali, da sta trden kot tudi rahel spanec važna za telesno in duševno zdravje podnevi. Trdno spanje izkoristijo celice telesa za dovod energije za naslednji dan. Nič manj ni važen rahel spanec, pretkan s sanjami. Če spečega človeka nekaj noči zapovrstvo ne prebudimo iz tega spanja, lahko to pri njem dovede podnevi do motenj in celo do nervoze. Normalno je ena četrtna našega spanja izpolnjena s sanjami. Pri Monrojevih poizkusih so tisti, ki so dobro spali, prebili 24 odstotkov svojega spanja v prvi stopnji, tisti, ki so slabo spali, pa samo 14,9 odstotka. Tudi v trdem snu se oba tipa spečih razlikujeta med seboj. Tisti, ki so slabo spali, so »porabili« svoj delež trdnega spanca že v prvi polovici noči in so v drugi polovici pokazali povsem neenakomerne spalne cikle. Drugi pa so svoje trdno spanje enakomerno porazdelili na vsi noč in so obdržali miren ritem navzgor in navzdol.

Te psihološke razlike so bile potrjene z osebnimi testi. Tisti, ki so slabo spali, so trikrat toliko tožili zaradi glavobola, omotice in podobnega. Poleg tega so pri njih mnogo pogosteje ugotovili hipohondrijo, introvertiranost in občutke tesnobe.

Francoske obletnice poroke

Pri nas slavimo predvsem 25. in 50. obletnico poroke, v Franciji pa so glede praznovanja mnogo širši. Praznovanje obletnic je kar precej:

Prvo leto — papirnata poroka, drugo leto — bombažna, tretje leto — usnjena, četrto leto — knjižna, peto leto — lesena, šeststo leto — železna, sedmo leto — bronasta, osmo leto — električna, deveto leto — kuhinjska, deseto leto — emajlirana, enajsto leto — svilena, trinajsto leto — čipekasta, štirinajsto leto — slonokoščena, petinajsto leto — kristalna, dvajseto leto — porcelanska, petindvajseto leto — srebrna, trideseto leto — biserna, petintrideseto leto — koralna, štirideseto leto — rubinska, petinštirideseto leto — safirna, petdeseto leto — zlata, petinpetdeseto leto — smaragdna, šestdeseto leto — diamantna, sedemdeseto leto — platinska in petinšesetdeseto leto — uranska.

Ali veste?

...da imajo 24 ur pred praznikom neodvisnosti v Jeruzalemu proslavo v spomin milijonov ljudi, ki so umrli v nemških taboriščih! Ob 8. uri zjutraj tulijo sirene 3 minute. Kjerkoli so ljudje, na cestah, v trgovinah, pri delu, v avlu, vsi se ustavijo, da počastijo spomin žrtev. Nenavaden pogled je to, ko vsi stojijo, tihi, mirni, negibni in zbrani.

...da prinaša radio v Franciji isto šolsko uro, kot jo poslušajo šolarji v Šoli! Tako lahko matere poslušajo pe-

sni, ki jih pojejo njihovi otroci, lekcije iz francoščine in tudi druge predmete, ki jih imajo otroci. S tem je olajšano delo za matere, ki z otrokom ponavljajo naloge za šolo. To je krepka povezava med materjo in šolarjem.

...da je imela vas Tramelan v Jurah v Švici prva kolektivno televizijo, na katero se lahko priključijo s podzemnimi kablji! Vas ima okrog 5000 prebivalcev in leži 2000 metrov visoko.

...da ima v Londonu posebno službo PTT! Britanska gospodinja lahko po telefonu sliši 853.653 kuharskih receptov.

...da Japonci v družbi ne govorijo o svoji boleznij! Pravijo: »Če si v družbi, ne smeš biti bolan, sicer ostani doma in se neguj. Če pa so tvoje težave nepomembne, ne govori o njih, vsi bomo trpeli s teboj, ne da bi ti kaj pomagalo...« Ali se vam ne zdi, da bi morali ta stavek povedati fistim, ki venomer tožijo!

Tako se počasi izoblikuje slika človeka, ki trpi za nespečnostjo. Zares trpi zaradi tega in si ničesar ne domišlja.

Kako mu lahko olajšamo njegovo usodo? Predvsem mu moramo svetovati, naj se zaradi priložnostnega pomanjkanja spanja ne vznemirja. Drugi nasvet je, naj gre k zdravniku. Velikokrat je nespečnost posledica kakšne nervoze, ki jo najbolje ozdravi za to usposobljen psihiater.

Mnogi ljudje se, namesto da bi šli k zdravniku, oklenejo uspavalnih sredstev ali celo drog. To je lahko zelo škodljivo za živce. Močna uspavalna sredstva, ki vsebujejo barbiturno kislino, se dobijo večinoma samo na recept. Mnogi pa si jih le nekako nabavijo. Trdijo, da se na ta sredstva ne morejo navaditi, kljub temu pa morajo jemati vedno večje doze, če hočejo zaspati. Le malo ljudi si je na jasnem o tem, da se lahko na uspavalna sredstva navadijo. Milejša uspavalna sredstva učinkujejo blažilno na centralni živčni sistem, posebno na možganske centre, ki usmerjajo dihanje in obtok krvi.

Slednjč je treba svetovati tistim, ki slabo spijo, da se sprijaznijo z neko mero nespečnosti.

Nekaj za smeh

»No, Mihec, dokaži nam, da je zemlja okrogla!«
»Pro... prosim gospodična učiteljica, saj jaz tega nisem nikoli trdil!«

»Neki odvetnik je izgubil pravdo, toda nadvse vljudni klient se mu je vendar zahvalil in mu rekel: «Strašno žal mi je, gospod doktor, da ste se zastojni trudili!«
»Odvetnik pa je menil: «Zastojni ne, pač pa zaman.»

»Zelo žal mi je, nimamo ne vina ne piva ne mošta, edino s svežo vodo vam lahko postrežemo.«
»Kaj ste zblazneli? Kadar je človek žejen, vendar ne bo najprej mislil na umivanje!«

»Jani, zakaj tako nagajaš?« vpraša stric.
»Da bi me mamica zaprla v klet! Tam so namreč shranjene hruške, več stric!«

V tramvaju se otrok strahovito joče. Nekemu starejšemu moškemu je naposled že preveč in pravi:
»Če ne boš tiho, te požrem!«
»Rajši ne,« reče malčkova mamica, »ima namreč polne blačke!«

»Očka, kaj je to samec?«
»Mož, ki še ni oženjen.«
»In kako se imenuje mož, ki je oženjen?«
»Taki izrazovi ti pa še ni treba vedeti, sinko.«

»Oh, ta tiči v svojih sobah kakor krt v zemlji. Še moja baba ni drugega videla nego kuharico. Bogati pa so; plačajo, kar je prav, in ne trgajo krajcarjev kakor Lah!.«

»Tedad niso Lah!«
»Morda res ne. Pa zakaj ne greste gor? Tak gospod ko vi gre, kamor hoče.«

Hrast je skoro zardel.
»To ni tako, Tileh!«
»I, zakaj ne; saj ne bodo rekli, da ste se prišli ženiti, ker menda ni deklet gor!«

Ko bi bil kovač opazoval doktorja in ko bi bila njegova izkustva segala tudi tako daleč, bil bi zdaj po rdečem Hrastovem obrazu marsikaj sodil.

»Kako ste se pa vendar vi ženili?« vpraša doktor ter vstane.

Rekel je to, ker v svoji zadregi ta trenutek ni vedel druge besede.

»Kako? Vraga! Kakor drugi! Tako golovo ne kakor Adam v rajju, ki je jemat svoje rebro brez dotel!«

»Aha, torej doto ste tudi priženili?«
»Eh, bikov loj, jelšev plot pa babja dota: to je vseeno; nobenega teka nima.«

»Pa ko ste jo dobili, teknila vam je vendar.«

»Mislil sem res, da je Bog ve kaj, ko je baba donesla svojih petdeset goldinarjev dote in eno brejo kozol! Pa saj tudi krtina misli o sebi, da je Šmarna gora.«

Doktorju je bil pogovor zopet po volji, pa vendar se je jel ozirati proti nebu; mračilo se je skoro. Nekaj bi bil sicer še rad povprašal in tudi kovač je še ugibal, kaj pomenja to postavljanje in govoričenje Hrastovo, a nihče njiju se ni drznil stopiti za korak bliže svojem namenu.

»Mračno bo žel!« reče doktor.

»Da, da; izprehoditi ste se že, gospod,« veli oni, »pol ure pa boste še potrebovali do trga.«

JANKO KERSNIK

Ciklamen

Le-ta pa je stopil bliže.

»Ah, da da,« reče ter potrkala s paličico ob železo, »voda bodo s hruba v grad napeljali!«

»To vi bolj veste, gospod doktor, ker ste vsak dan gori v gradu. In pa dobra prijateljca sta z gospodom Drenovskim!«

»To seveda,« deje Hrast, kajti ta je stal pred kovačnico, »povejte, Tileh, koliko časa kujete tak sveder?«

»Tak sveder?« ponavlja kovač. »Verjemite mi, da je Bog prej svet ustvaril, nego se naredi tak sveder; in ko bi bil Bog hotel še tak sveder ustvariti, bil bi ves osmi dan za to namenil; ničesar drugega bi ne stalo o istem dnevu v svetem pismu.«

Hrast se je smejal.

»Čemu se smejete! Tu ni treba nič smeha; vi ne umele tega, gospod doktor. Ko bi vi kovali sveder, ukrenili bi tudi tako kakor mati županja z bukvami.«

»Kako pa so storili mati županja?«

»I, v cerkvi so brali iz poslačenih bukev, pa so jih narobe držali; in ko jih je soseda opozorila, so pa dejali: Glej, glej, gotvo so mi jih otroci doma nalašč narobe obrnili.«

»Vi ste pa res ptič, Tileh,« deje Hrast med glasnim smehom; »kje jih pa pobirate take govornice?«

»Kajne! Dobro je le, da so bili moja mati prej na svetu nego jaz! Bog zna, česa bi jih bil še jaz naučil!«

Kovačevi dovtipi so vplivali na Hrasta. Prisedel je na debel hrušev hlod, ki je ležal kraj praga, ter vprašal: »Kje imate pa ženo — Barbo?«

Oba, kovač Tileh in žena njegova, bila sta znana v Borju. Pa kovaču se je vendar čudno dozdevalo, da borjanski doktor počiva pred njegovo kočjo. Do zdaj je se bilo v teku tih let to samo enkrat zgodilo, in to tedaj, ko se je Tileh pravdal z Medenom zaradi steze čez greben proti pristani; tedaj je bil prišel ta Medenov doktor ter ž njim ose poravnal. Kovač je seveda pozneje zvedel, da bi bilo boljše zanj, ko bi se ne bil podal, pa storjeno je bilo storjeno in zato se tudi ni jezil ter ni postal sovražen niti Medenu niti doktorju.

Danes je bilo pa vendar čudno, zakaj seda doktor zopet na hrušev hlod, ko se Tileh ne pravda niti z živo dušo na svetu.

»Žena? Barba?« ponavljal je po svoji navadi. »I, na pristavo je menda nesla jajca, kali!«

Pri tem pa je vlekel pilo gor in dol po svedrovem ušesu, da je Hrastu po kosteh letelo.

»So li zopet tujci tamkaj?« vpraša le-ta.

»So, so!«

»Lah!«

»Vrag ga vedi!«

Hrast je čutil, da kovaču ni nekaj pogodu, toda zastoj je ugibal, kaj in kako.

»Hočete li eno zasmoditi?« deje ter ponudi Tilhu smotko.

Ta jo, namuzniviši se, vzame ter jo položi na klop poleg korita.

»Ta sveder bi dal, ko bi vedel, česa hoče ta škric?« Tako je ugibal Tileh sam pri sebi.

»Ste li že videli to tujo gospodo, odkar je tu gori na pristavi?« prične zopet doktor ter si prižiga smotko.

Otrok in vzgoja

Majhen otrok hoče delati celo vrsto takih stvari, ki so mu koristne, ki se pa pri njih umaze. Rad koplje po zemlji in pesku, brodi po blatu in čofota po vodi v umivalniku. Hoče se valjati po travi in delati potice iz blata. Če ima možnost, da se zabava s takimi stvarmi, se s tem duševno bogati, postaja čustveno toplejši, tako kot se odrasli plemeniti ob lepi glasbi ali v ljubezni.

Ce majhnega otroka neprestano opominjamo, da si ne sme umazati obleke ali da z rokami ne sme prijemati blata, in če si otrok te opomine vzame k srcu, ga to ovira v njegovem duševnem razvoju. Če se začne bati umazanije, postane tudi v drugih ozirih preveč previden in se ne more razviti v svobodnega in toplega človeka, ki ga veseli živeti, v kakršnega bi se po naravi moral razviti.

Ne bi radi, da bi mislili, da morate otroku vselej pustiti, da packa, kot se mu ravno zdi. A če ga že morate spraviti proč od takega umazanega opravila, se ne trudite, da bi ga pred njim prestrašili ali mu ga zagabili; preprosto ga zaposlite s čim malo bolj praktičnim. Če bo hotel v svoji praznji obleki delati potice iz blata, naj se prej preobleče v svojo slabšo obleko. Če bo iztaknil star čopič in hotel prebeliti hišo, mu dajte namesto beleža vedro čiste vode, potem pa ga pregovorite, naj »prebeli« raje drvarnico ali kamniti pod v kopalnici.

IN OLIKA?

Otrok se olike ne začne učiti s frazama »prosim« in »hvala«. Najvažnejše je, da se nauči imeti rad ljudi. Zlasti svojega prvorojenca hitimo predstavljati vsakemu znanцу, ki ga srečamo, in pri tem otroku prigovarjamo, naj kaj pove. Toda otroka to zmede. Ščassoma pride to tako daleč, da postane otroku neprijetno, brž ko se s kom pozdravimo, ker ve, da bo spet v središču zanimanja. Do tretjega ali četrtega leta, ko mora otrok vsakega tujca najprej proučiti, je veliko bolje, da prisleca v pogovoru odvrčamo od otroka. Tri- do štiriletoten otrok po navadi tujca nekaj minut gleda, kako se pogovarja z materjo, potem pa se nenadoma vstane v pogovor s kako pripombo, kot je tale: »Voda nam je poplavila celo stranišče! To res ni v skladu s pravili lepega obnašanja, a je vseeno olikano, ker hoče otrok neko doživeti povedati še komu drugemu. Če bo otrok ostal tak, se bo pravočasno naučil tudi bolj konvencionalnih pravil prijaznosti.

Morda najvažnejše pa je, da živi otrok v družini, kjer so ljudje obzirni drug do drugega. Tako mu prijaznost preide v meso in kri. »Hvala« reče zato, ker sliši to pri drugih in ve, da to ni samo prazna beseda. Kadar njegov oče pozdravi žensko in se pri tem odkrije, se z veseljem odkrije še njegov sin, ker hoče biti tak kot oče.

Seveda je treba otroka tudi učiti, kako mora biti prijazen in obziren. Če ga tega učimo prijazno, se uči s ponosom. A še važnejše je, da ima kolikor toliko vzgojenega otroka vsakdo rad, medtem ko surovega ali brezdušnega nihče ne mara.

Ie še to: otroka učite olike, kadar ste sami z njim, ne pa v navzočnosti tujca, da se ne bo zmedel.

V tem trenutku so se pa začeli človeški koraki in ropot majhnega vozička sem od gornje strani ceste, katere je delala za Tilhovo kovačnico oster ovinek, tako da prihajajočega od te strani ni bilo moči prej opaziti nego v trenutku, ko je bil že skoro poleg kočice.

Prizor, ki se je pokazal očem naših dveh znancev, bil je pa v istini za ta kraj nenavaden.

V širokem stolu na kolesih je sedel blede, postaran gospod, do podbradka zavil v debelo odejo; očitno je bil silno bolehen in slab. Stol pa je rinil sluga počasi po gladki cesti.

Poleg stola je stopala mlada dama. Bila je temno opravljen; lahek plašček, ki ji je kril ramena, ni mogel skrivati mladostne, gibčne, pa vendar polne postave; šla je razoglava ter v roki nesla širok slamnik. Na rame pa so ji padali krasni, gosti, plavkasti lasje; obraza je bila bledega, pa izredno lepega, in ta obraz je jasno pričal, da lastnica njegova še ni prekoračila prve polovice dvajsetih let. In akoravno tako mladostna, vendar ni niti kazala niti imela že na prvi pogled nič dekliskega. Vsa trojica je šla počasi in molče mimo kovačnice.

»Tole je menda gospoda s pristave,« zagodrnjal je Tileh ter jih zvedavo ogledoval.

Hrast pa je na prvi pogled vedel, kdo je pred njim; mračilo se je že, toda svetlo je bilo še dovolj za tako opazovanje. Bled in kakor okamenel je stal mladi mož ter upiral žareče oko v mimogredoče; v roki pa je krčevito stiskal palico ter brskal ž njo po pesku pred seboj.

Zdaj so tudi oni obrnili poglede sem, kajti tudi ta prizor pred kovačnico je bil skoro čuden: stari, umazani Tileh, na pragu sedeč, in pred njim mlad, lep, eleganten mož — kaj počenjata skupaj? Oči mlade gospe so se srečale s Hrastovimi in ta je prijel za klobuk. Ona je na lahko od-

Zdravje visi na vejah

Na svetu ni take bolezni in ni takega strupa, zoper katerega ne bi sama narava priskrbelo zdravila. Kadar zboli žival, ki se pase na travniku ali v gozdu, si sama instinktivno poišče zelišče, ki ji pomaga premagati bolezen. Kaj pa človek! Odkar je zapustil naravo, je ta prilojeni čut seveda izgubil, vedeti pa mora, da tudi zanj visi zdravje na vejah, le iztegniti mora roko in seči po njem. Žal, ljudje to darilo narave premalo cenimo in premalo poznamo. Za primer si oglejmo samo nekaj najbolj znanih in najbolj dostopnih »daril«.

LIPA. Zdravilni učinek lipovega čaja (zlasti če mu dodamo žličko medu) vsakdo pozna. Kdor ga redno pije, temu se ni treba bati vnetja pljuč ali sapnikov, razen tega pa si še mimogrede zavaruje cel ducat drugih organov. Nekateri celo pravijo, da pomaga lipov čaj proti božjasti. To sicer še ni povsem zanesljivo, prav gotovo pa je res, da odlično čisti mehur in obisti, vsaj v tem primeru, če se bolnik odloči, da ga bo spil po liter na dan. Zdravniki ga priporočajo zoper koliko in ledvične kam-

ne, za pomirjenje živcev in za potenje. Pri tem je skoraj čisto vseeno, po kakšni poti pride v telo. Lahko ga pijemo, uporabljamo za kopel — pri čemer pronicajo zdravilne snovi v telo skozi pore, smemo ga pa uporabiti tudi za klistir.

BREZA. Med sprehodom skozi brezov gaj lahko združimo prijetno s koristnim tako, da med potjo nabiramo brezovo listje ali brezove popke, iz katerih potem, ko jih doma posušimo, skuhamo čaj. Brezov čaj žene na vodo, čisti kri, pomaga zoper poapnenje žil, zoper zamaščenost in zoper boleznijeter in ledvic, zoper kamne na mehurju in žolčne kamne, zlastenico, revmatizem in celo zoper izpuščaj na koži. Čaj iz brezovega lubja prežene mrzlico, sok, ki priteče iz navrtanega brezovega debela, pa ozdravi (če ga uživamo štiri do petkrat na dan) vnet mehur.

TOPOL. — Iz svežih topolovih popkov pripravljajo mazilo za zdravljenje hemeroidov, zelo učinkovito pa blaži tudi otekline in razna vnetja na koži. Čaj iz topolovih popkov zdravi protin in revmo, razne topolove maže in tinkture pa uporabljajo pri zmeknaninah in izvinih. Topolovo oglje v obliki praška ali v tabletah uporabljamo, kadar nas muči kislina ali druge težave z želodcem. Če se nam lušči koža na glavi, jo namažemo s topolovo kremo.

Zdravje lahko obriramo tudi z drugega listnatega drevja. Zvarek iz hrasovih listov dobro služi za ustno vodo in blaži zobobol, verjetno zato, ker vsebuje mnogo tanina. Jerebika ima to zanimivo lastnost, da blažijo njeni plodovi dvoje povsem nasprotujočih si motenj pri prebavi: listje je zoper zaprtje, jagode pa zoper drisko.

IGLAVCI ne zaostajajo prav nič za listnatim drevjem. Spoštovanje zasluži posebno macesen, smreka in bor. Vsakodnevna kopel v vodi, v katero stresemo sesekljane smrekove igle, ni le osvežujoča, ampak blaži tudi motnje na dihalnih, omili astmo, blaži otekline in druge bolezenske tvorbe na koži ter ugodno deluje zoper revmo in protin. Čaj iz mladih smrekovih popkov se posebno priporoča govornikom in pevcem. Kdor pije smrekov čaj, ta z dihanjem nima težav, pa tudi grla nobeno drugo srdestvo tako dobro ne očisti. Macesen za razliko od drugih iglavcev ni zimzeleno drevo, zato moramo še pred zimo nabrati njegove igle. Skuhamo jih v vodi in če ta zvarek prilijemo vodi za kopel, potem smo pretvorili kopalnico in pravi pravcati sanatorij za živčno bolne in oslabele osebe. Razen zdravila izdelujejo tudi iz macesnovega lubja, iz smole ga pripravljajo tako imenovani beneski terpentini, ki slovi po vsem svetu kot surovina za izdelavo različnih farmacevtskih preparatov. Isto velja tudi za gobe, ki rastejo skoraj na vsakem macesnu.

SADNO DREVJE. Čeprav ga omenjamo na koncu, po zdravilnosti svojih plodov še zdaleč ni na zadnjem mestu. Njegova prednost pa je še v tem, da plodovi sadovnjakov niso

Poskusite!

Danes: Lisičke

20 dkg lisičk skrbno očistimo in operemo v več vodah. Na olju prepražimo pol drobno zrezano čebulo, dodamo sesekljan zelen peteršilj in pripravljeno lisičko. Pridenemo jušni prah in jih dušimo v lastnem soku 15 minut. Nato jih potresemo z dvema velikima žilcama ovenenih kosmičev, malo popražimo in zalijemo s vodo. Juho pustimo še vreti 5 minut, da jo kosmiči zagostijo.

GOLAZ IZ LISIČK

40 dkg čebule narežemo na tanke liste in jo na slabem ognju počasi dušimo, da se omeha. Potresemo jo z rdečo papriko, dodamo 40 dkg očiščenih in opranih lisičk, jih posolimo in pokrite kuhamo 15 min. Golazu dodamo lahko po želji stlačen česen, sesekljano kumino in jušno kocko. Jedi ne potresemo z moko, ampak jo mora zagostiti velika količina čebule, zato soka ne povremo čisto. Lisičke serviramo s polento, krompirjem v koščkih ali svežimi žemljami.

LISIČKE S STROČJIM FIZOLOM

Na maščobi dušimo veliko narezano čebulo, pridenemo 2 zeleni papriki, 2 zrelo olupljena paradižnika in nekaj koščkov svežega svinjskega mesa. Ko je meso na pol mehko, dodamo 30 dkg opranih lisičk in vse skupaj dušimo še 15 minut. Jed pomakamo, da dobimo gostejšo omako, v katero vlijemo še 30 dkg kuhanega in dobro odcedjenega stročjega fižola. Ko vse skupaj enkrat prevre, ponudimo kot okusno enolončnico s črnim ali rženim kruhom.

LISIČKE S PLJUČKAMI

30 dkg toležjih pljuček skuhamo z jušnimi zelenjavami, soljo in lovrovim listom do mehkega. Prelijemo jih s hladno vodo, odstranimo cevi in zmeljemo na mesoreznic.

Na maščobi prepražimo sesekljano čebulo in zelen peteršilj, dodamo 50 dkg opranih drobno sesekljanih ali zmlatih lisičk, jih hitro podušimo, da se sok posuši in primošamo pljučka. Vse še malo popražimo, posolimo, pridenemo zvrkljana jajca, počakamo, da zakrknje in serviramo kot izdatno večerjo z mešanico solate.

LISIČKE V SOLATI

30 dkg lisičk operemo in kuhamo 15 minut v malo vode z jušno kocko. Kuhane gobe ocedimo in primošamo marinadi, ki smo jo pripravili iz majoneze, žlice gorčice, čebulnega soka, kisa in popra. Solata mora ostati gosta, da jo lahko jemo z vilicami, pred serviranjem pa naj stoji vsaj eno uro na hladnem, da se dobro prepopi. Ponudimo jo obloženo z ocvrtimi koščki hrenovk.

zdravila ter se hotela obrniti k bolnemu soprogu, a v tem trenutku je pogledala še enkrat naglo, bliskoma doktorja in noga ji je hotela zastati. Pa to se je zgodilo vse v enem trenutku. Stopila je naglo naprej in lice ji je na lahko zardelo, ko je takoj potem dvignila ponosno glavo ter, usna malomarno raztegnitvi, obrnila se k bolniku v stolu ter dejala:

»Hladno je v tej dolini!«

»Da, da!« prikimal je oni.

Zavila ga je tesneje v odejo, pripognitvi se globoko k njemu.

Bili so že kakih dvajset korakov od kovačnice oddaljeni, pa doktor je še vedno mehancično gledal za njimi. Vedel je zdaj, da ga je tudi ona spoznala; in kako gorke gaje spreletel njen zadnji prestrašeni pogled.

Tudi on se je bil ustrašil, ko je tako na naglem stopila iz ovinka, akoravno se je žetal po tej soteski, da bi srečal — njo; ta zadnji pogled pa ga je skoro umiril. Ono ponosno dviganje glave, oni skoro zaničljivi izraz okrog usten, vse to ga ni brigalo; v mislih mu je bilo za trenutek le to, da jo je presunilo kakor njega, ko sta se ugledala.

Takoj potem pa je videl, kako se je ona sklonila k staremu bolnemu možu ter zavijala mu odejo tesneje okrog života. Rdečice na njenem licu ni zapazil — kaj mu je bilo tudi mar rdečice — a le ta skrb za moža! Zbudlo, speklo ga je v globini srca, ko je ugledal belo, majhno njeno roko na rami njenega soproga. Pa kako globoko, kako blizu njegovega lica se sklonila!... O ti neznosna strast človeška! Tileh je zastavil svojo pilo in njeni cvileči glasovi so vzdramili Hrasta.

»Ah, ti sol!« dejal je, kakor bi bil kovač stoprav zdaj izpregovoril prejšnjo svojo opazko o pristavski gospodi.

»Menda! Pa vedite, gospod, bolje je vendar sveder

kovati in piliti, nego tako voziti se po svetu, kakor se vozi oni.«

»Ha, ha,« vzkliknil je Hrast, toda smejal se ni, »ali se ne vozi vsak dan po tej cesti?«

»Nocoj prvič!«

»Kam pa hodijo?«

»Menda nikamor, ker gospod ne more hoditi,« žali se malomarno kovač ter vrže pilo na tvalo, sveder pa postavi ob steno. Prav mračno je bilo postalo.

»Gospa pa vendar ne tiči ves dan doma?« vpraša Hrast kolikor mogoče mirno ter tolče s palico ob nogo.

»Če bog ne ve bolje zanj nego jaz...«

»Tileh,« deje resno Hrast, »tu imate en forint; dal vam bom še dva, če kaj več poveste o tej gospodi. Vaša žena to lahko stori, toda molčite; tu gre za imenitno — pravdo in jaz moram več zvedeti o teh ljudeh.«

Zdaj je Tileh vedel, zakaj je doktor sedel pri njem na nerodnem hrševem hlodu. Srce se mu je ohladilo in z zadovoljnim obrazom je spravil goldinar.

»Kaj pa hočete vedeti?« vpraša žele potem.

»I no, kako živijo, kam hodijo, ali veliko denarja potrosijo in take stvari!«

»Tri sto mehov, kurjih! Nekoliko že vem; žive dobro, vsak dan jedo pečena piščeta; jajc in masla tudi mnogo potrebujejo. Kako je z vinom, tega ne vem; pri Medenu boste zvedeli, ta jim ga prodaja! In kam hodijo? Nikamor! Tu okoli menda vozijo gospoda. Videl jih še nisem, pa moja baba pripoveduje o gospe, da sedi ona zjutraj in zvečer tam gori v...«

»Kaj boš govoril o babi?« zakriči v tem trenutku od ceste sem došla starikava kočena žena, vodeča s seboj suho, črno kozo.

(Nadaljevanje sledi)

Varovanje posode

Pri nakupu kuhinjske posode izbirajmo kakovostno, prvorazredno, čeprav je dražja.

Pri izbiri pazimo, da je lošč gladek in enakomerno debel, brez mehurčkov.

Prazne posode ne postavljajmo nikoli na vroč štedilnik.

Varujmo posodo pred naglimi toplotnimi spremembami.

V suho, razgredo posodo ne vlivajmo mrzle vode.

Po uporabi posodo takoj operimo ali jo napolnimo z vodo, da se ostanke jedi namočijo.

Prilepljene ostanke odmočimo, če v posodi kuhamo močno slano vodo in pustimo, da se v njej ohladi. Morebitne ostanke zdrgnemo z leseno žlico in čistilnim praškom, ne pa z ostrimi predmeti.

Posodo pomivamo v topli vodi z dodatkom. Proti močnim in jedkim kemikalijam, kot sta lužni kamen ali solna kislina, emajl ni trajno odporen, zato jih ne uporabljajmo.

Pomite posode ne sušimo na štedilniku. Hitro se odcedi in posuši, če jo splaknemo z vročo vodo.

Pred prvo uporabo emajlirano posodo temeljito očistimo vseh strupov, ki so morebiti ostali od proizvodnje. Pa tudi emajl je trdnejši, če v posodi najprej skuhamo vodo s pestjo soli in kozarcem kisa. Po 30 minutah vretja posodo odstranimo z ognja in pustimo, da se voda ohladi.

Dokler emajlirana posoda ni okrušena, jo lahko uporabljamo za mleko in kuhanje vseh vrst jedil.

le zdravi, ampak tudi okusni. Pri izbiri moramo vedeti, da na primer jabolka in banane rade zapirajo, dočim limone, oranže in grapefruit (ameriški križanec med oranžo in limono) dražijo črevo in delujejo odvajalno. Če bi hoteli primerjati sadeže po njihovi koristnosti bi gotovo stavili na prvo mesto banane. Prenese jih skoraj vsak želodec. Zelo so nasitne, bogate na kalorijah, razen tega pa vsebujejo mnogo A in B vitamina. Od domačega sadnega drevja pa naj omenimo samo jabolano. Kaj vse nam daruje? Iz njenih listov pripravimo čaj, ki ga pijemo zvečer, da laže zaspimo, razen tega tudi preprečuje nahod. Sveža jabolka so zdrava ob vsakem času dneva; zjutraj na tešče ugodno deluje na možgane, grlo, jetra, ledvice, vranico, čreva in živce; opoldne, s črnim kruhom nam daje kri in končno zvečer, ko nam pomaga urediti prebavo. Jabolčni sok, ki ga nikoli dovolj ne precenimo, pa se najbolj priporoča zoper toščavost, za nervozne ljudi in za starčke.

S. KOLLER

Telefonski klic

Na poti s kluba sem srečal Marrouxa, zelo prijaznega, vendar zmerom melanholičnega moža. Ker sva imela isto pot, sva šla skupaj. Ko sva prišla do pošte, sem ga prosil, naj me za trenutek počaka.

„Tako je bom vrnil,“ sem mu rekel. „Le telefonirati moram.“

Pri teh besedah sem opazil, kako se je mož zdrzil in se z roko krčevito oprijel ročaja svoje palice. Ko sem se potem čez nekaj minut vrnil, se mi je zdel še vedno razburjen. Da bi pretrgal mučno tišino, sem rekel: „Telefon je res imenitna iznajdba, kaj ne? Tehnika vsak dan hitreje napreduje.“

„Ali se vam zdi?“ je bridko spregovoril gospod Marroux. „Meni se pa zdi ravno narobe — mislim, da tehnika le še bolj podčrta človeško nemoč in nam prav nič ne pomaga, temveč naše trpljenje le še poveča. Če vam povem svojo zgodbo, me boste gotovo razumeli. Še zdaj, po tolikih letih me samo misel na telefon pretrese do dna srca.“

S svojo ženo Louiso in sinčkom Marcelom sem tisto jesen odšel na počitnice v Morando. To posestvo, ki sem ga bil šele pred kratkim kupil, leži med samimi gozdovi in polji, dvanajst kilometrov stran od Marseilla. Nanetta je urejevala gospodinjstvo in skrbela za kuhinjo, Blaise, moj zvesti sluga, ki je bil vesel, da smo se preselili, v bližini je namreč stanovala njegova stara mati, je pa oskrboval vrt. Z ženo, sinčkom in psom sem dan za dnem delal izlete v prelepo naravo.

Da bi samoto nekoliko omilil, sem dal napeljati v hišo telefon, s katerim smo imeli zvezo s centralo v Marseillu. Tako sem se vsak večer iz spalnice lahko prepričal, če je v obratih v Parizu vse v redu.

Nekega dne me je iz idilične lepote iztrgalo poročilo mojega namestnika, ki mi je sporočil, naj zaradi nekega važnega naročila pridem v Marseille.

Ker je bilo vreme zelo lepo, se je moja žena odločila, da ne bo šla z menoj, temveč me bo s sinom počakala kar v Morandi. Večer pred mojim odhodom se je vreme poslabšalo in je pričelo deževati. Ob pogledu na temačne gozdove se mi je stisnilo srce. Vendar me je Louise pomirila.

„Saj boš samo dve noči zdoma. Nanetta spi poleg moje sobe, Blaise ima tvojo puško in bi nas branil, če bi nam pretela nevarnost. Psa nas čuvata. Saj se nam ne more ničesar hudega zgoditi. Kar mirno odpotuj.“

Kljub tem odločnim besedam sem jasno čutil v ženinih besedah priten strah. Ze sem se na tihem odločil, da ne bom odpotoval, a žena, ki je najbrž uganila moje misli, je odločno rekla:

„Ne smeš prepustiti važnih poslovnih zadev drugim. Kar mirno odpotuj. Sicer se pa lahko vsak čas po telefonu pogovoriva. Če sta pri meni Blaise in Nanetta, me res ni strah.“

Nekoliko me je bilo sram svoje bojazni. Poljubil sem ženo in sina in odpotoval.

Celo noč sem se vozil z vlakom in nisem zatislil očesa. Brž ko sem prišel v Pariz, sem telefoniral domov.

„Halo, Louise, si srečno prespala noč? Ali si se zelo bala?“ sem jo vprašal vse hkrati.

„Da, nekoliko sem se že bala,“ je priznala. „Najbolj je bilo strah Nanetto. Dolgo nisva mogli zaspati. Nanetta je namreč trdila, da sliši na vrtu korake. A ne vznemirjaj se zato. Psa sta lajala, na nesrečo pa smo ju zvečer pozabili odvezati. Naposlled sva priklicali Blaisa. Vzel je puško in psa in odšel na vrt. Vendar ni mogel ničesar sumljiga najti. Mali Marcel sploh ni ničesar opazil. Pravkar se je prebudil in me kliče. Na svidenje! Če boš imel še kaj časa, me pred večerom spet pokliči!“

Zenino poročilo me je le napol pomirilo. Moje kupčijske zadeve so me pa tako zadržale, da sem utegnil šele ob osmih zvečer spet telefonirati.

Precej dolgo sem moral klicati. Nato se je oglašila žena in sem jo ves prestrašen vprašal:

„Halo, Louise, zakaj te tako dolgo ni bilo k telefonu? Kaj je novega?“

„Zgodilo se je nekaj nepričakovane- ga,“ mi je rekla. „V mraku smo odvezali psa, v vežo pa postavili posteljo za Blaisa, da bi me ne bilo več tako strah kakor prejšnjo noč. Tedaj pa je prišel iz mesta neki deček in prinesel za Blaisa pismo, v katerem mu nekdo sporoča, da je njegova mati nenadoma hudo zbolela in želi, da bi prišel k njej. Deček je tako naglo odšel, da ga sploh nismo mogli ničesar vprašati.“

Blaise se je tega sporočila prestrašil, saj veš, kako rad ima svojo mater. Kljub temu je rekel, da pred jutrom ne bo odšel. Na obrazu se mu je videlo, kako trpi zaradi materine bolezni. Vso zadevo sem premislila in se zavedala, da si nalamag preveliko odgovornost. Naj Blaisova mati to noč umre in je sin pred smrtjo ne bi mogel poslednjič videti. Zato sem Blaisu rekla, naj kar mirno odide k svoji materi, posebno ker mi je obljubil, da se bo še ponoči vrnil. Pravkar sem za njim zaklenila vrata. Zato si me moral tudi tako dolgo čakati. Ali sem storila prav?“

„Mislim, da nisi naredila prav,“ sem ji odgovoril, „ker nisi nič mislila nase. Blaise celo z avtomobilom ne bi mogel priti pred enajsto uro nazaj. Zelo me skrbi, ker sta zdaj z Nanetto sami. Ali je Blaise vsaj puško in psa pustil doma?“

„Psa spita na stopnicah, puška pa stoji v veži. Ko bom odložila slušalko, bom še enkrat pogledala, če res stoji tam. Ali slišiš Marcela, ki ti želi lahko noč? Poslušaj ga.“

„Lahko noč, očka,“ sem zaslišal po telefonu glas svojega sina.

„Lahko noč, dragi moj. Zdaj grem večerjat, potem pa bom spet poklical.“

Zenino poročilo me je zelo razburilo. Ze od jutra sem nisem imel mir-

ne minute, zdaj me je pa vest, da je nekdo še edinega varuha moje družine zvilil proč, pošteno prestrašila. V svoji domišljiji sem vso zadevo tako črno videl, da v restavraciji niti grizljaja nisem sprivil vase. Hotel sem takoj od mize nazaj k telefonu, pa me je tajnik z nekimi zadevami spet zadržal, tako da je bilo že precej pozno, ko sem stopil v telefonsko celico. Od razburjenja se se mi roke tresle, da sem komaj držal slušalko. Preteklo je nekaj sekund, preden sem dobil zvezo. Potem sem zaslišal glas svoje žene:

„Halo, Louise, si ti? Odgovori vendar, tako sem razburjen.“
Zenin glas je zvenel prestrašeno: „Ze eno uro sva z Nanetto čisto zmedeni. Puške nisem mogla najti. Najbrž jo je deček pri odhodu odnesel. Blaisa je gotovo nekdo nalašč zvilil iz hiše v past. Joj, čisto sem že izgubila glavo. Mislim, da slišim korake v vrtu. Počakaj, natančneje bom prisluhnila.“

Naslonil sem se na aparat in niti dihati nisem upal.

„Louise, prosim te, ne puščaj me v negotovosti,“ sem skoraj kričnil. „Kaj slišiš?“

„Psa renčita, drvita proti sadovnjaku. Zdaj lajata ko obsedena... zdaj sta utihnili... smrtna tišina je zavladala. Zdaj se mi zdi, da slišim spodaj korake. Nekdo se bliža hiši.“

„Govori vendar, Louise. Znorel bom, kaj slišiš?“ sem vpil v telefon.

„Ničesar več, skoraj ničesar več in vendar... nekdo skuša odpreti okno. Je že popustilo, šipa je zažvenketala... gotovo jo je kdo razbil. Joj, kako se bojim.“

Zakričal sem v telefon: „Telefoniraj v Marseillo po pomoč.“

„Zakaj neki,“ mi je odgovorila žena. „Saj veš, da smo dvanajst kilometrov od Marseilla. Prepazno bi prišla policija. Sicer pa tako ne morem več jasno misliti. Znorela bom!“

„Skrijte se!“ sem spet zaklical. „Da, vzemi Marcela in zbeži!“

„Lahko bi vpil na pomoč,“ sem neumno pomislil, „saj me ne bi slišal.“

Prišel je do mene in mi snel iz roke uro. Iz ust mu je zasmrdelo po ajdovi kaši. „Ena ura, dve uri, tri ure...“ sem neprepričljivo štel. Premikanje mojih ustinic mu je šlo na živce in pokušal mi jih je umiriti s svojim umazaniam kazalcem. Kresnil sem ga po taci. Zamahnil je z roko in se napotil v kot sobe, kjer je stala pisalna miza.

Res bi moral nekaj ukreniti, pa se mi ni dalo. Zdaj je sedel za pisalno mizo in prešteval moj denar. Naštel je sto zlotov več, kot sem jih imel zares. „Ali naj ga popravim?“ sem pomislil. „Ah, ne, potem bo slabe volje, ker je ob-

zorno opazoval. Bil sem edini objekt, ki še ni bil zaviti in povezan.

Zdelo se mi je, da za trenutek razmišlja. Potem je zamahnil z roko in odprl okno. Menda se mu je zdelo premrzlo, kajti vrnil se je, odprl kovček in izvlekel iz njega mojo domačo haljo. Bila mu je predolga, vrvica okoli pasu mu je smešno opletala okoli kolen.

„Prevelika je,“ sem rekel.

„Saj to ne bo zame,“ je odvrnil.

„Kaj vi slišite?“ sem bil ves presenečen.

„Samo po delu. Pri delu sem gluha. To pomaga.“

„Pa saj niste še končali...“

„Kar se mene tiče, je vse končano in pripravljeno... Veste, jaz samo spravim skupaj in naredim pakete. Odnese jih moj kolega, pred miličnikom beži tretji, v zapor gre po potrebi četrti. V naši zadrugi imamo uvedeno strogo delitev dela. Čemu bi eden vse?“

„Gotovo si delite tudi dobiček?“

„Prezirljivo je zamahnil z roko.“

„Dobiček, dobiček... Trenutno imamo izgubo. Saj veste: administracija, nadzorni aparat, zavarovanje, razni kanali pa to in ono... Za nas pravzaprav nič ne ostane.“

„Kaj pa honorarno delo? To vam gotovo vrže precej?“

„Kdo pa nam da, lepo vas prosim, kaj honorarnega zaslužka?“

„Prisilil sem se in vстал.“

„Koliko zahtevate, da mi pustite tele zavoje?“

Povedal je vsoto. Na barantanje ni bil pripravljen. Ko je spravil denar, je žalostno hlipal:

„Lopov sem, lastni zadrugi kradem...“

Odšel je skozi vrata, da ne bi srečal kolega.

„Pri slabi organizaciji lopovi propadajo,“ sem pomislil in postajal vse bolj zaspan. „Iz tega človeka že ne bo nič prida.“

Priporočamo za izbiro

- BESEDA IVANA CANKARJA, izbor odlomkov, 264 str. 511. velikega formata, pl. 120.—
- Mihail Solohov: TIHI DON, veliki roman ruske državljske vojne, dve knjigi skupaj 1888 str., pl. 250.—
- Ciril Kosmač: BALADA O TROBENTI IN OBLAKU, novela, 144 str., slik. priloge, pl. 22.—
- Jukio Mishina: KIPENJE MORJA, roman o japonskih ribičih, 136 str., ppl. 18.—
- Henrik Sienkiewicz: V PUŠČAVI IN GOŠČAVI, čudovite dogodivščine, 344 str., slik. priloge, br. 30.—
- Eduardo Santa: UMIRANJE NA ZEMLJI, roman iz Kolumbije, 120 str., ppl. 18.—
- Alojz Remec: VELIKI PUNT, zgodovinska povest, 160 str., br. 15.—
- Pavle Zidar: KARANTANIJA, zapiski s potovanja, 212 str., br. 32.—
- Alexandre Dumas: ČRNI TULIPAN, roman, dve knjigi skupaj 276 str., ilustr. in barvne slik. priloge, kart. 95.—
- MLADJE, koroška kulturna revija, štev. 7-8, 160 str., slik. priloge, br. 30.—

Posamezne knjige lahko naročite po pošti. Plačilo možno tudi v obrokih.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC, WULFENGASSE

Za dobro voljo

Kralj George V. je bil v mladih letih mornar na križarki. Višji častnik mu je ukazal, naj izračuna položaj ladje. Ko je princ nalogo izvršil, se je častnik odkril in vzklknil „Odkrijte se visokost! Če smemo verjeti računom vaše visokosti, plovemo naravnost v westminstrsko katedralo...“

*

Za časa bivanja v Ameriki je Wells kritiziral vse, kar so mu pokazali. Ko je pri nekem zajtrku grmel nad gospodarstvom trustov, so mu dejali:

„Gospod Wells, vam pa res ni prav nič všeč! Bodite pravični vsaj s prelepim kipom Svobode, ki ponosno dviga svojo glavo nad našim pristaniščem.“

„Zakaj pa ne?“ je strupeno odvrnil Wells, „saj ste menda edino pri njem sledili vzorom drugih narodov, ki postavljajo najlepše spomenike svojim mrtvecem.“

Lopov

sto zlotov... „Kot da je prebral moje misli, je začel znova šteti: „Ena, dva, tri...“ Njegov enolični glas me je uspaval. „Sedemnajst, osemnajst, devetnajst...“ Pogrezal sem se vase. „Dvajset, enainvajset, dvainvajset...“

Ko sem se prebudil, je bil lopov še vedno v sobi. Moje stvari je imel v glavnem že lepo zavite in povezane, ukvarjal se je samo še z malenkostmi. Tedaj sem šele opazil, da je izvlekel izpod mene celo žimnico. Mučil se je s ključavnicami pri kovčku, ki so se mu kar naprej s treskom odpirale. Okno je bilo zaprt, gotovo zaradi jutranjega hladu.

„Vse ti bodo pokradli, ti pa spiš,“ me je prešinilo. Res bi moral kaj ukreniti. Ko se bo obrnil, mu lahko na skrivaj kaj ukradem in porinem pod posteljo... Toda ves čas me je po-

Avstrijski dogodki

● Povojna gradnja stanovanj

Okoli 40 odstotkov vseh stanovanj v Avstriji (po ljudskem štetju leta 1961 jih je bilo okoli 2,3 milijona) je bilo po letu 1945 zgrajenih oziroma obnovljenih. Gradbeni stroški so bili ocenjeni v višini kakih 140 milijard šilingov. Velik del teh sredstev, namreč dobrih 63,5 milijarde šilingov, so prispevali razni državní, deželni in občinski skladi za obnovo stanovanj, zgrajenih oziroma obnovljenih pa je bilo s temi sredstvi okroglo 700.000 stanovanj. V teh letih je moral povprečno vsak avstrijski državljan prispevati okoli 9000 šilingov, da so potem država, dežele in občine lahko pospeševale stanovanjsko gradnjo.

● Avstrija na tujih sejmih

V prihodnjem letu bo Avstrija sodelovala na 74 inozemskih sejmskih prireditvah. Na 46 sejmih bo udeležba s skupinskimi razstavami, na 11 sejmih z informativnimi razstavami in na 10 sejmih z informativnimi uradi, medtem ko bo na 3 sejmih uredila reprezentativne razstave; poleg tega se bo udeležila dveh knjižnih sejmov (Frankfurt in Varašava) ter dveh tehnično-znanstvenih tednov (v Sofiji in Pragi). Na 14 sejmskih prireditvah bo Avstrija prihodnje leto prvič zastopana, na treh sejmih pa bo namesto dosedanjih informativnih razstav uredila skupinske razstave. Za udeležbo Avstrije na inozemskih sejmskih prireditvah skrbi zvezna gospodarska zbornica.

● Izdatki za vojsko

Ceprav so izdatki za vojsko v Avstriji v primerjavi z raznimi drugimi državami še razmeroma nizki, vendar dosegajo kar lepe vsote. V prvem polletju 1969 so samo naročila za dobavo razne opreme dosegla 281,5 milijona šilingov. Od tega je dobilo domače gospodarstvo naročila v višini 216,8 milijona, ostalih 64,6 milijona šilingov pa inozemska podjetja. Naročila za okroglo 50 milijonov šilingov je dobila avstrijska industrija motornih vozil, za 31 milijonov tekstilna industrija, za 25 milijonov industrija municije in razstreliva, za 24 milijonov pa petrolejska industrija, medtem ko je v kovinsko industrijo šlo 21 milijonov šilingov.

NOVICE IZ SLOVENIJE

● Nagrade vstaje 1969

Tudi ob letošnjem dnevu vstaje slovenskega naroda, ki so ga v turek praznovali po vsej Sloveniji, so podelili tradicionalne "nagrade vstaje slovenskega naroda", katere vsako leto podeli Zveza združenj borcev NOV Slovenije za posebne kulturno-umetniške dosežke na tematično osvobodilne vojne in revolucije na Slovenskem. Letošnje nagrade so prejeli: dr. Tone Ferenc za obsežno dokumentarno knjigo "Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji v letih 1941-1945"; Vladimir Kavčič za roman "Žrtve"; France Križnar za knjigo "Ne vdaj se fant"; Alenka Nedog za biografijo narodnega heroja Toneta Tomšiča; Rafael Perhac za knjigo "Letalci prekomorci"; akademski slikar Ive Šubic za sliko z naslovom "21. januar 1942"; Fran Žižek pa za televizijsko dramsko kroniko o tragediji in veličini Pohorskega bataljona z naslovom "Napravite mi to deželo spet nemško".

● ELAN se močno razvija

Tovarna smučí in športnega orodja ELAN v Begunjah je sredi obsežnih rekonstrukcijskih delih, ki bodo omogočila, da bo ta tovarna postala prvi proizvajalec športnega orodja te vrste na svetu. Lani so v tovarni izdelali približno 130.000 parov smučí, po rekonstrukciji pa se bo proizvodnja povečala za kakih 70 %, tako da bo ELAN že čez nekaj let izdelal približno 200.000 parov smučí na leto. Ogromen napredek pa pričakujejo tudi v proizvodnji čolnov. Tovarna ELAN izvažajo izdelke že zdaj v 32 držav svetá; iz leta v leto narašča število kupcev v najbolj zahtevnih državah.

● "Tehnika" gradi tudi na tujem

Gradbeno podjetje "Tehnika" iz Ljubljane je poleg številnih domačih naročil udeleženo tudi pri raznih gradnjah v tujini. V Vzhodni Nemčiji gradi to podjetje na primer farmo za 100.000 prašičev, v Zahodni Nemčiji sodeluje pri gradnji univerzitetnega poslopja v Frankfurtu ter pri gradnji podzemne železnice v Münchenu. Ljubljanska "Tehnika" gradi med drugim tudi v Bruslju v Belgiji in še marsikje drugod. Letos bodo prevzeli tudi gradnjo farme na Madagaskarju.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevi. — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavní orkestri, slavní dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 26. 7.: 6.05 Odkrito povedano — 6.12 Vesele melodije — 9.00 Smeh sodi k oiki — 13.00 Srečanje z Avstrijo — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 16.30 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Domovina Avstrija — 18.30 Slavnostne igre v Salzburgu: "Kavalir z rožo", opera — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 27. 7.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Za prijatelje stare glasbe — 11.00 Slavnostne igre v Salzburgu — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasično — 16.30 Stekališče evropskih rek — 17.05 Obzornik znanosti — 18.00 Mednarodno zborovsko tekmovalstvo v Spittalau — 19.10 Majstri tričetrtinskega takta — 20.00 Slavnostne igre v Salzburgu — 22.20 Svetovni pesnik helenizma — 22.50 Moderna pesem — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 28. 7.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Preden odidete — 6.11 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 15.00 Mikrobiologija — 15.30 Učni stroji, pošasti ali pomočniki — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.30 Raziskovalne naloge — 20.00 Slavnostne igre v Salzburgu — 22.20 Znanje časa — 23.10 Mednarodni glasbeni forum v Osojeh.

Torek, 29. 7.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Pesniki kot atoristiki — 15.00 Egiptovska pokrajina v času faraonov — 17.10 Raziskovalci na obisku — 19.30 Silke spomina — 19.45 Pesmi in balade — 20.00 Spectrum Austriæ — 21.00 Prizor — 21.30 Klavirska glasba — 22.20 Filozofska antropologija — 23.20 Studio nove glasbe.

Sreda, 30. 7.: 6.05 Agrarna politika — 6.10 Vesele melodije — 15.00 Biologija na novih poteh — 15.30 Učni stroji, pošasti ali pomočniki — 17.10 Osnove spoznanja in morale — 17.30 Mladinska redakcija — 20.00 Slavnostne igre v Salzburgu — 20.40 Beethoven kot skladatelj pesmi — 23.10 Mednarodni glasbeni forum v Osojeh.

Četrtek, 31. 7.: 6.05 Preden odidete — 6.08 Oddaja delavske zbornice — 6.11 Vesele melodije — 15.00 Zivljenje leta 1969 v Izraelu — 17.30 Raziskovalno delo visokih šol — 19.30 Kulturno-politične perspektive — 20.00 Franz Schubert na Zgornjem Avstrijskem — 20.45 Komorna glasba — 21.15 V žarišču — 22.30 Kraljica instrumentov — 23.00 Avstrijska glasba dvajsetega stoletja.

Petek, 1. 8.: 6.05 Nabeđen ne bo zmagal — 6.08 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Vesela pripovedka — 15.00 Biologija na novih poteh — 15.30 Učni stroji, pošasti ali pomočniki — 17.10 Pomembni znanstveniki — 17.30 Mladinska redakcija — 19.00 Slavnostne igre v Salzburgu: "Don Giovanni", opera — 23.10 Dunajska pesem, dunajska glasba.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

AVSTRIJA

Sobota, 26. 7.: 15.15 Tonopticum — 15.45 Listamo v slikanicí — 16.10 Za otroke — 16.25 Kentucky Jones — 16.50 Tour d'Europe — 17.05 Seniorski klub — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Kultura aktualno — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.15 Dober večer v Avstriji — 21.30 Športni žurnal — 22.00 Čas v sliki — 22.10 Rešitev iz močvirja, kriminalni film.

Nedelja, 27. 7.: 16.30 Za otroke — 16.55 Kontakt — 17.10 Outsider — 17.35 Za družino — 18.00 Ernst Waldbrunn bere Karla Maya — 18.50 Oknar — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Športni razgled — 20.15 La Cousine Bette — 22.15 Čas v sliki.

Ponedeljek, 28. 7.: 18.00 Orientacija — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Hollywood in njegove zvezde — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.15 Simon Templar, kriminalni film — 21.00 Šport — 22.00 Čas v sliki — 22.10 Milnar, njegov sin in osel.

Torek, 29. 7.: 18.00 Smeh je dovoljen — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Rinaldo Rinaldini — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Srečanje z živalimi — 21.00 Penelopa, komedija — 22.45 Čas v sliki.

Sreda, 30. 7.: 11.00 Temnozeleni koveč — 12.20 Šport — 17.00 Za otroke — 17.45 Mednarodni mladinski obzornik — 17.55 Mala športna abeceda — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Ljubi stric Bill — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Babet gre na vojno, filmska komedija — 21.55 Anatomija dunajskega podzemlja — 22.40 Čas v sliki.

Četrtek, 31. 7.: 17.00 Evropsko-ameriško tekmovanje v lahki atletiki — 18.50 Inspektor Leclerc — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Prvi in zadnji — 21.40 Čas v sliki — 21.50 Evropsko-ameriško tekmovanje v lahki atletiki.

Petek, 1. 8.: 11.00 Babet gre na vojno — 18.00 Dvajset let Evropskega sveta — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Air Taxi — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Tisti z druge strani — 21.10 Časovno dogajanje — 22.10 Čas v sliki.

Sobota, 26. 7.: 5.05 Začetek dneva s pihhalno godbo — 5.35 Vaški godci — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Obzornik — 11.00 Naša lepa domovina — 13.45 Glasba po kosilu — 14.20 Godba na pihala — 15.30 Koncert želja — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Aktualno za ženo — 18.40 Koroški profili — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Melange a la Bossena — 21.00 Zveneča Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 27. 7.: 7.35 Dunajski solistični orkester — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Srečanje z mladostjo — 9.00 Prominentni igrajo svoje najljubše melodije: Otto Schenk — 10.30 Radijska priprave — 11.00 Koncert v zelenem — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.25 Glasbeni desert — 13.45 iz domovine — 14.30 Koncert želja — 16.00 Otroška ura — 16.30 To je moj Dunaj — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Koroški portret — 18.55 Prilite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 Melodije iz operet in musiclov — 21.30 Vrtno klopi.

Ponedeljek, 28. 7.: 5.05 Ljudske viže — 9.30 Ljudska glasba sveta — 11.00 Ljudska glasba — 13.55 Davčno pravo — 14.00 Za ženo: Otroci, stroški, srbi — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Venček melodij — 17.10 Glasba je naš konjiček — 19.15 Vestí iz znanosti in umetnosti — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 "Sodni dan", radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov.

Torek, 29. 7.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.30 Dopoldansko glasbeno pismo — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Za mladino — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Venček melodij — 17.10 Počtiniške glasbene impresije — 18.00 Problemi koroških mest — 19.15 Slišiš pesmico — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Karintijsko polje 1969 — 21.30 Robert Stolz dirigira.

Sreda, 30. 7.: 5.05 Ljudske viže — 9.30 Melodije iz Kalmanovih operet — 11.00 Ljudska glasba alpskih dežel — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 iz delavnice strukturne politike — 15.15 Koroški avtorji: Lorenz Mack — 15.30 Ljudska glasba iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine — 16.00 Venček melodij — 17.10 Operetna glasba — 18.00 Kulturna prizma — 19.15 Obisk pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Slušna igra — 21.00 Za prijatelja pianin — 21.15 Glasba za razvedrilo.

Četrtek, 31. 7.: 5.05 Vesel začetek dneva — 9.30 Lahka glasba — 11.00 Ljudska glasba — 15.00 Ura pesmi — 16.00 Venček melodij — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Gospodarski komentar — 19.15 Veselo in zabavno — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Železnica v Murski in Krški dolini — 21.00 Diletto musicale.

Petek, 1. 8.: 5.05 Pihalni zvoki — 9.30 Koroška dežela, koroški ljudje — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Glasba po kosilu — 14.00 Koroška domovinska kronika — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Ljudska glasba — 16.00 Venček melodij — 17.10 Konec tedna z glasbo — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 19.15 Poskočno zaigrano — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Kar so rože za travnike — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.25 Pogled k sosedu.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 26. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Zeleni gozd je lovčev raj.

Nedelja, 27. 7.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 28. 7.: 14.15 Informacije — Žena, družina, dom — 18.00 Mali recital.

Torek, 29. 7.: 14.15 Informacije — Koroška kronika — Koroške narodne — Športni mozaik.

Sreda, 30. 7.: 14.15 Informacije — Vestí iz kmetijstva — Za gospodarstvo — Paper in sol.

Četrtek, 31. 7.: 14.15 Informacije — Zbori pojo.

Petek, 1. 8.: 14.15 Informacije — Godbe na pihala — Cerkev in svet.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled

TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

Sobota, 26. 7.: 17.50 Narodno-zabavna glasba — 18.15 Ukradeni čebulici, mladinska igra — 19.00 Risanka — 19.15 Podvodna lovska presenečenja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pesem poletja — 21.35 Rezervirano za smeh — 21.50 Inspektor Maigret — 22.40 Kažipot — 23.00 Poročila.

Nedelja, 27. 7.: 9.00 Madžarska oddaja — 9.25 Poročila — 9.30 Folklorni festival v Kopru — 10.00 Liga avtomobilistov Jugoslavije — 11.00 Kmetijska oddaja — 11.50 Disneyev svet — 12.40 Kažipot — 18.15 Vozovnica za tomahawk, ameriški film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ljubezen po starem, humoristična oddaja — 21.20 Športni pregled — 21.50 Poročila.

Ponedeljek, 28. 7.: 18.30 Medvedov godrnjavček, pravljica — 18.50 Človek ne jezi se — 19.20 Odlilnjaki, reportaža — 20.00 Dnevnik — 20.35 Težka srčna operacija, drama — 22.00 Glasbena oddaja — 22.40 Poročila — 22.45 Šport.

Torek, 29. 7.: 18.25 Risanka — 18.35 Po Sloveniji — 18.55 Oddaja za italijansko manjšino — 19.25 Robert Hlavaty, zdravnik in umetnik — 20.00 Dnevnik — 20.35 Naš človek iz Havane, angleški film — 22.20 Dosežki medicine — 23.00 Poročila.

Sreda, 30. 7.: 17.15 Madžarski pregled — 17.45 Oddaja za otroke — 18.30 Naš čas, dokumentarni film — 18.55 Pisaní trak — 19.15 Deklica z lanenimi lasmi, baletna lepljenka — 19.45 Perspekt — 20.00 Dnevnik — 20.35 Jugoslavija pleše in poje, festival v Kopru — 21.35 Atletika Evropa-Amerika — 23.20 Poročila.

Četrtek, 31. 7.: 17.45 Tik-tak — 18.00 Zapojte z nami — 18.15 Vojska brez vojašne — 18.35 Reševanje utopljence — 18.45 Glasbena oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Lepa naša domovina — 21.15 Orion — 22.15 Poročila — 22.20 Atletika Evropa-Amerika.

Petek, 1. 8.: 18.30 Jane Eyre — 19.00 Po Sloveniji — 19.20 Narodnoosvobodilno gibanje v afriških kolonijah — 20.00 Dnevnik — 20.35 Trideset stopinj v senči, češki film — 22.05 Poletni quiz — 23.35 Poročila.

Dragoceni odpadki

Ameriški vesoljci, ki so se včeraj vrnili s svojega poleta na Luno, so ob povratku na Zemljo pustili na površini Lune dragocene dele svoje opreme. Vrednost teh prav gotovo najdražjih „odpadkov“ cenijo na blizu milijon dolarjev, kar je približno 25.000.000 šilingov.

Med te odpadke sodi na primer televizijska kamera, ki je stala četrilijona dolarjev, nadalje dva fotografirska aparata v skupni vrednosti 62.000 dolarjev, medtem ko je različno posebej za opravo na Luni izdelano orodje vredno skupaj 45.000 dolarjev. Po 30.000 dolarjev pa sta vredni napravi za preskrbo vesoljcev, ki sta prav tako ostali na Luni.

Najdražji del zapuščine opreme pa je nedvomno podstavek lunine ladje, ki je v celoti stala 41 milijonov dolarjev.

sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napolki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentariji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 26. 7.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Počtiniška popotovanje — 9.20 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avtopost — 12.10 Igrata violinistka Nevenka Arlič-Stare in pianistka Majda Lampič — 12.40 Z domačimi ansambli in pevci — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 Polke in valčki z Dunaja — 15.40 Poje baritonist Samo Smerkolj — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Nastop akademskega pevskega zbora iz Gradca — 18.15 „Top-pops 11“ — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Ansambel Lajzeta Slaka — 20.00 Sobotni večer — 20.30 Zabavna radijska igra — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 27. 7.: 4.30 Dobro jutro — 6.30 Informativna oddaja — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Veseli tobogan — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnilne, tovariši! — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Z novimi ansambli domačih viž — 13.40 Nedeljska reportaža — 14.05 Vrtiljak zabavnih melodij — 15.05 Popoldne ob zabavnih glasbi — 15.30 Humorska teden — 16.05 Po domače — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Jugotatovne glasbene razglednice — 20.00 Zabavna-glasbena oddaja — 22.15 Zaplešite z nami — 23.15 Godala v noči.

Ponedeljek, 28. 7.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.45 iz mladinske glasbenega arhiva — 12.10 Simfonični orkester Jugoslovanske RTV — 12.40 Koncert pihalnih orkestrom — 14.05 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Koncert zborov „Jezero“ iz Doberdoba in „Lipa“ iz Bazovice — 17.05 Iz opere „Don Kihot“ — 18.35 Iz arhiva lahke glasbe — 19.15 Ansambel Boruta Lesjaca — 20.00 Simfonični orkester RTV Sarajevo — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Z velikimi orkestri zabavne glasbe.

Torek, 29. 7.: 8.08 Operna matineja — 9.05 Počtiniško popotovanje — 9.20 Morda vam bo všeč — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 iz albuma skladb za mladino — 14.20 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.40 Igrajo slovenski instrumentalni virtuozí — 17.05 Popoldanski koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 18.15 V turek nasvidenje — 19.15 Ansambel Borisa Kovačiča — 20.00 Radijska igra — 20.32 iz orkestralne glasbe — 21.00 Parada popevk — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 Plesni orkestri in nasambli jugoslovanskih radijskih postaj.

Sreda, 30. 7.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Zabavna glasba — 9.45 Počtiniški pozdravi — 12.10 Iz opere „Matija Gubec“ — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za odvih — 14.35 Voščila — 15.40 Orkester Slovenske filharmonije — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Solistična glasba Franza Liszta in Bedriča Smetane — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert opernih melodij — 20.10 Mozaik zabavnih melodij — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Godala v ritmu.

Četrtek, 31. 7.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Počtiniško popotovanje — 9.20 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Münchenski komorni orkester — 12.40 Narodne iz drugih jugoslovanskih republik — 14.05 Mladina poje — 14.20 Operetne melodije — 15.40 Iz opere „Tannhäuser“ — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Turizem in glasba — 19.15 Poje France Koren — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napovov — 21.00 Od lbsena do lonesca — 22.15 Nočni koncert z deli jugoslovanskih skladateljev — 23.05 Stare ruske smešnice — 23.15 Z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.

Petek, 1. 8.: 8.08 Operna matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Morda vam bo všeč — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Lahka glasba za razvedrilo — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 15.40 Igor Stravinski: „Ognjeni ptič“, baletna suita — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgledi po zabavnih glasbi — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Ansambel bratov Avsenik — 20.00 Koncert zbora Slovenske filharmonije — 20.30 Dobimo se ob isti uri — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih — 22.